

VÄGVAL FÖR JOBB OCH MILJÖ

CENTERPARTIETS VÅRMOTION 2015

CENTERPARTIET

CENTERPARTIETS VÅRMOTION 2015

1. Centerpartiets inriktning för den ekonomiska politiken	3
2. En närodlat politik	5
2.1 Fler jobb i växande företag.....	5
Sverige i den globala konkurrensen	5
De små företagen skapar jobben.....	7
Höj inte skatten på unga	7
Förstärk och effektivisera nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga	8
Sänk kostnaderna för småföretagen.....	8
Minskat sjuklöneansvar	8
Lättare att bygga upp företag.....	8
Minskat regelkrångel	8
Lyckade generationsväxlingar	9
Investeraravdrag	9
Enklare och lägre delägarskatter	9
Fler branscher med lägre trösklar	10
2.2 Ny giv på arbetsmarknaden	11
Ny arbetsmarknadspolitik.....	12
Jobbfixarpeng	14
En fungerande matchning även för de med mycket svag förankring på arbetsmarknaden ...	15
Färre åtgärder – fler riktiga jobb	15
Lära på jobbet.....	17
Introduktionsjobb – en del av en ny jobbpakt för småföretagen	17
Stärk lärlingsutbildningarna genom lärlingsråd	18
Trygg flexibilitet.....	19
Ungdomar utanför systemet	20
6.3 Flyktingar i jobb och bostad.....	22
Snabbare vägar till jobb.....	23
Snabbare väg till jobb för de som står nära arbetsmarknaden	23
Lägre trösklar för de som står längre ifrån arbetsmarknaden	23
Flyktingar i bostad.....	24
Samarbete med kommunerna	24
6.4 Grön tillväxt i hela Sverige.....	26
Grön skatteväxling	26
Giftfri vardag och kemikalieskatt	27
Förbättra EU:s utsläppsmarknad med hållbart pris på koldioxid	27
Styrmedel och infrastruktur för gröna transporter	27
Bonus-malus för personbilar och förlängd supermiljöbilspremie	28
Fortsatt skattebefrielse för biodrivmedel och förnybar el för eget bruk.....	28

Miljölastbils- och miljöbusspremie	28
Infrastruktur med laddstolpar i hela landet och biogasstöd	29
Styrmedel för förnybar energi och elcertifikat	29
Havsmiljö och andra miljöekonomiska styrmedel	29
6.5 Världens modernaste landsbygd och grönaste städer	30
Vägar och järnvägar	30
Sverigebygget	30
OPS-lösningar	30
Digital infrastruktur	31
Kommersiell service	31
Ökat bostadsbyggande	32
Bättre utnyttjande av det befintliga beståndet	33
Enklare strandskydd för fler bostäder	33
Effektivare och mer nära myndigheter	34
Regionala skattebaser	34
En livskraftig besöksnäring	35
Konkurrenskraftiga gröna näringar	35
6.6 Velfärd med mångfald och närhet	38
Värna valfriheten	38
Velfärd i hela landet	38
Utbildning	39
Vård och omsorg	40
6.7 Hållbar försvars- och säkerhetspolitik	42
Försvara hela landet	43
Förutsättningslös utredning om Sveriges militära samarbeten	43
Bekämpande av inhemsk och utländsk terrorism	44
3. Statsfinansiella effekter	45
7.1 Acceperade förslag från regeringen	45
7.2 Centerpartiets aviserade reformer	47
4. Referenser	50

1. Centerpartiets inriktning för den ekonomiska politiken

I denna vårmotion beskrivs Centerpartiets allmänna inriktning för den ekonomiska politiken de närmaste åren. Vi avser att återkomma med mer detaljerade förslag i höstens budgetmotion.

För Centerpartiet är en ansvarstagande ekonomisk politik avgörande för att Sverige ska kunna fullborda återhämtningen ur den djupa ekonomiska krisen. Detta ansvarstagande kräver både starka statsfinanser och en vilja att genomföra de strukturreformer som Sverige behöver för att skapa växtkraft i hela landet. Vi behöver växande företag, ett lägre utanförskap och en minskad ekonomisk tudelning av vårt land. Samtidigt behöver vi påskynda omställningen till ett klimat- och miljövänligt samhälle.

En ekonomi som inte växer stagnerar och falnar. Centerpartiet vill därför vara den främsta kraften för reformer som syftar till att skapa en bred tillväxt av jobb och företagande i hela landet.

För det första behöver Sverige en fördjupad jobblinje. Alliansens arbetslinje har ökat utbudet av arbetskraft och drivkrafterna att arbeta. Nya och starkare incitament har bidragit till att hundratusentals svenskar har fått arbete trots krisen. Men arbetslinjen behöver kompletteras med en fördjupad jobblinje. Jobb skapas främst i små och växande företag. Därför är det viktigt att jobbskaparnas förutsättningar förbättras. Kostnaderna för att anställa måste minskas, regelkrånglet lättas och möjligheten att attrahera kapital och nyckelkompetens förstärkas. Även bostadsmarknaden behöver reformeras och göras mer dynamisk. Byggnad måste bli enklare och billigare och det befintliga beståndet måste utnyttjas mer effektivt samtidigt som de boendes trygghet värnas. Sverige kan bara växa hållbart om tillväxten är inkluderande. Därför är det centralt att fler människor och fler regioner ges möjlighet att bidra till, och dra nytta av, tillväxten.

För det andra måste vi med all kraft bekämpa tudelningen i samhället i allmänhet, och på arbetsmarknaden i synnerhet. Många mindre orter har drabbats hårt av den utdragna krisen och den minskade sysselsättningen i traditionell industri. Det är också tydligt att ungdomar, nyanlända och personer med en svag utbildningsbakgrund har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Trösklarna till arbetsmarknaden måste sänkas. Det måste bli lättare att komma in på en arbetsplats och lära sig ett nytt jobb. En mer rättvis arbetsrätt behöver införas och möjligheten att kombinera arbete med utbildning och handledning förbättras.

För det tredje står Sverige och världen inför en av sina största utmaningar någonsin. Klimatförändringarna och miljögifter ställer stora krav på att vi lyckas förena ökad tillväxt med minskade utsläpp så att Sverige kan bli en förebild för omvärlden. Förorenare ska betala för sin miljöskada samtidigt som klimatsmarta innovationer underlättas och transportsektorns utsläpp minskas. En central del i detta är en kraftfull grön skatteväxling. Det måste bli dyrare att förorena och billigare att bidra till en grön tillväxt. En giftfri vardag kräver nya styrmedel för att minska halterna av skadliga kemikalier.

För det fjärde vill vi stärka välfärden med ökad mångfald och närhet, som ger ännu mer kvalitet utifrån fortsatt ökade resurser. Skolan behöver fler framgångsrika lärare, fördjupat fokus på kunskap och på att ge alla elever, även de som vill söka sig mot yrkesutbildningar, en bättre start i livet. Patienter i behov av vård och äldre i behov av omsorg behöver känna trygghet i att få den bästa tänkbara vården, så lättillgänglig som möjligt, och inflytande över sin situation. Vi måste försvara människors rätt att påverka välfärden på den plats där de bor samt ge dem bättre möjligheter att välja med fler alternativ. Fler entreprenörer bör ges möjlighet att förnya och förbättra välfärdens kvalitet.

Sverige står starkt i förhållande till länder i vår omvärld. Statsskulden är låg, sysselsättningen hög och vårt innovationsklimat är gott. Men vi står också inför betydande utmaningar. Många av de länder som de senaste åren genomgått en värre ekonomisk kris än Sverige sjösätter nu ambitiösa reformprogram.

För att Sverige även i framtiden ska stå starkt i den globala konkurrensen måste också vi genomföra viktiga strukturreformer.

Centerpartiet kommer aktivt driva en ekonomisk politik som genom sådana strukturreformer stärker svensk ekonomis tillväxtpotential, så att denna utveckling kommer alla människor och regioner till del och stödjer omställningen till ett klimatsmart samhälle.

2. En närodlad politik

2.1 Fler jobb i växande företag

En fungerande arbetsmarknad kräver tre saker.

För det första måste det finnas små och växande företag, jobbskapare, som vågar utvecklas, investera och efterfråga arbetskraft. Centerpartiet vill sänka kostnaderna för att anställa, förenkla reglerna för att starta och driva företag samt göra det billigare att investera i växande företag.

För det andra måste utbudet av arbetskraft, med god kompetens och hög produktivitet, stimuleras. Det är av största vikt att vi har ett välfungerande utbildningssystem för såväl teoretiska som praktiska utbildningar. Det måste alltid löna sig att arbeta.

För det tredje måste matchningen mellan dessa jobbsökare och jobbskapare fungera. Arbetsförmedlingen har misslyckats med att förmedla jobb. I stället har man ägnat sig åt att förmedla åtgärder. Det är i huvudsak politikens fel, då den inte förmått att göra Arbetsförmedlingen till något som tjänar arbetslösa och arbetsgivare, utan i stället låtit byråkratin och åtgärderna i alltför hög grad bli ett självändamål. Centerpartiet anser att det är nödvändigt att banta åtgärdspolitiken och reformera Arbetsförmedlingen i grunden. Dessutom vill vi göra det enklare att lära på jobbet genom att kombinera arbete med utbildning och praktik. Möjligheten att få ett introduktionsjobb måste utökas och lärlingsutbildningarna stärkas.

Dessa tre saker – efterfrågan från växande företag, utbud av arbetskraft samt en välfungerande matchning mellan jobbsökare och jobbskapare – utgör tillsammans grunden för en välfungerande arbetsmarknad. Det är på denna grund som Centerpartiet vill bygga ett samhälle som låter människor, regioner och företag växa.

Mellan 1950 och 2005 stod sysselsättningen i privat sektor i princip stilla i Sverige.¹ På senare år har dock jobben börjat växa fram. Och de växer fram i de små företagen. Det är därför olyckligt att regeringen väljer att finansiera sin politik genom att höja skatten på anställda och jobbskapare. Ska Sverige kunna växa, måste vi ha en politik som låter jobbskaparna växa.²

Sverige i den globala konkurrensen

Sverige har blivit rikt tack vare vårt deltagande i den globala ekonomin och globaliseringen. Ska fler jobb, med stigande reallöner, skapas i hela Sverige måste svenskt näringsliv förbli världsledande och vårt land skapa förutsättningar för att stå sig starkt i den globala konkurrensen. Detta måste ske samtidigt som tillväxtekonomier tävlar om marknadsandelar i mogna branscher och helt nya branscher växer fram i nya teknologikluster.

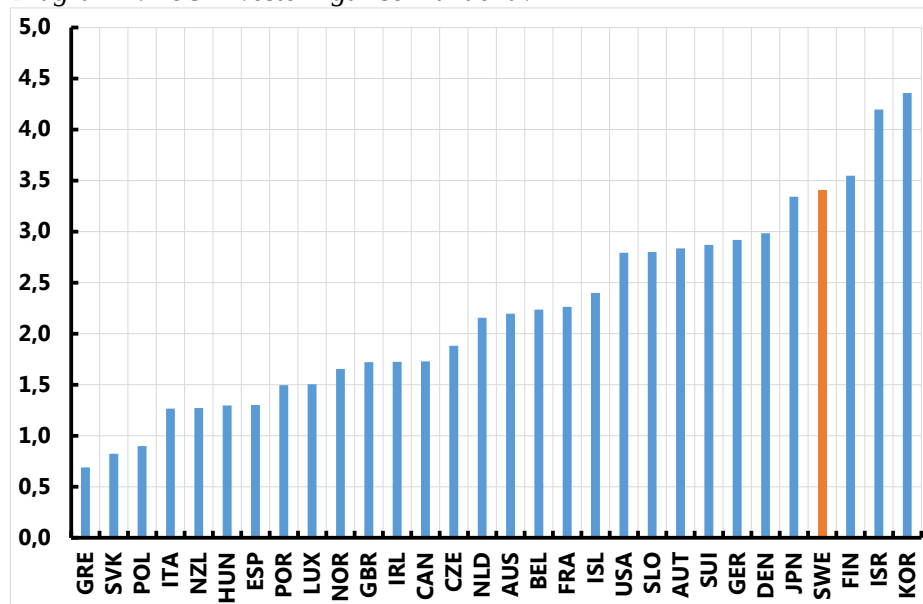
Nya små företag som växer sig större vid sidan av traditionell exportindustri spelar en allt större roll för att förnya näringslivet och garantera att det kan hålla jämna steg med omvärlden. Små företag på små orter arbetar idag på en global marknad och konkurrerar med internationella produktionskedjor från Kina till Kalifornien. Innovationskraften som finns i företag runt om i Sverige är också avgörande för att vi snabbare ska finna de nya smarta lösningarna på klimatomställningen och den gröna tillväxten.

¹ Bjurgren & Johansson (2009)

² För en utvärdering av effekten av Alliansens reformer på sysselsättning, arbetslöshet etc se exempelvis Finansdepartementet (2011), Finanspolitiska Rådet (2014, 2010, 2008), Konjunkturinstitutet (2013, 2011) och Westermark (2008)

Sverige hävdar sig idag väl i den internationella konkurrensen. Vi har under flera år rankats som en av de mest konkurrenskraftiga ekonomierna. På samma sätt är vi internationellt ledande vad gäller innovation och kreativitet. Sverige är ett av de länder som satsar mest på forskning och utveckling i förhållande till BNP. Vi har en stark äganderätt, såväl för materiell som immateriell egendom.

Diagram 1. FoU-investeringar som andel av BNP

Källa: OECD (2014a)

Men vår framgång är inte säkrad. Den senaste tidens varsel på bland annat Ericsson och Sony Mobile vittnar om att svensk företagsfinansierad FoU står inför stora utmaningar. Givet företagens stora andel av de totala satsningarna på forskning är det av största vikt att vi stärker förutsättningarna för företagsfinansierad forskning och innovation i Sverige.

World Economic Forum, som rankar världens mest konkurrenskraftiga länder, lyfter två faktorer som de främsta problemen för det svenska företagsklimatet: våra höga skatter och vår överreglerade arbetsmarknad.³ Vi föreslår reformer på båda dessa områden.

För att garantera en ändamålsenlig kompetensförsörjning krävs en världsledande utbildning och högre utbildning i hela landet. Men det krävs också starka incitament för att utbilda sig. Välutbildad arbetskraft och kapital rör sig idag enkelt över landsgränser. Det går då inte att utforma skatter och regleringar utan hänsyn till förhållanden i andra länder.

Många länder tävlar om den främsta kompetensen, idéerna, forskningen och investeringarna. Sverige är beroende av att skapa små och stora kluster av kunnande, över hela landet. Det är därför höga marginalsatser riskerar att kosta mer än de ger, då de avskräcker spetskompetensen. På samma sätt riskerar höga skatter på ägande och kapital att leda till att Sverige förlorar de nyckelmedarbetare som vill bli delägare, och de investerare som vill ta risker utan att deras kapital skattas bort, när dessa flyttar till andra marknader.

Alla former av regleringar av bostadsmarknaden och arbetsmarknaden måste vägas mot risken att Sverige förlorar i entreprenörskap och nyskapande. Särskilt problematiskt är det om innovation och nytänkande hindras i de välfärdsbranscher där vi tack vare vår välfärdsstat och våra innovativa företag byggt upp kunnande och skapat innovationer som både kan bli avgörande för att förbättra välfärdens kvalitet och som kan exporteras till andra länder. Lika viktigt är det att bredda exportmarknaderna för

³ World Economic Forum (2014)

svenska företag, att röja handelshinder samt att värna den inre marknaden i EU och de frihandelsavtal som hotas av nationalistiska och protektionistiska krafter.

Centerpartiet kommer konsekvent att värna källan till vår nuvarande och framtida välfärd: ett näringslivsklimat i världsklass. Vi kommer inte att höja skatterna på jobb och företagande. Detta kommer att genomsyra hela Centerpartiets politik och i kommande budgetmotioner kommer vi att återkomma med ytterligare förslag för att stärka den svenska konkurrenskraften, så att fler jobb kan skapas och välfärden därigenom säkras genom ökade skatteintäkter.

De små företagen skapar jobben

Höj inte skatten på unga

Att få sitt första jobb är viktigt, inte bara för att det ger en inkomst och ett socialt sammanhang. Forskning tyder också på att en trög start i karriären riskerar att medföra negativa konsekvenser även på lång sikt.⁴

Det är därför vi i Centerpartiet målmedvetet arbetar för att trösklarna till jobb ska vara låga. Vi vill att fler unga ska få känna glädjen i att få ett sommarjobb eller sitt första jobb efter studierna. Det första jobbet är nyckeln till att skaffa sig en egen bostad och starta ett eget liv.

Regeringen avser att finansiera sin politik genom att i första hand höja skatten på jobb och företag. Särskilt hårt drabbas ungas jobb. Regeringen vill tredubbla de ungas arbetsgivaravgift. Effekten på sysselsättningen beror på hur stor del av de ökade kostnaderna för företagen som övervältras på lönekostnader, vinster och priser, men är sannolikt djupgående.⁵

Regeringen ämnar kompensera kommuner och myndigheter för de kostnadsökningar som höjd skatt på unga ger upphov till. Försvarsmakten, som anställer många unga, får exempelvis en sådan kompensation. Det är bra, men det faktum att regeringen känner sig tvungen att kompensera kommuner och myndigheter för de högre kostnaderna, samtidigt som jobbskaparna förväntas kunna övervältra samma kostnader på lägre löner och marginaler, vittnar om en bristande förståelse för jobbskaparnas situation.

Regeringens höjda skatter på ungas jobb straffar de arbetsgivare som anställer just ungdomar. Det är dålig politik. Centerpartiet vill i stället underlätta för de företag som anställer unga. Konjunkturinstitutet konstaterar, i ett remissvar till regeringen, att de höjda skatterna på ungas jobb har en negativ sysselsättningseffekt och att det finns skäl att behålla skattenedsättningen.⁶

Regeringen har dessutom aviserat att man ämnar höja kostnaden för att anställa personer över 65 år. Även detta är djupt olyckligt, särskilt i en tid då vi snarare borde underlätta för de som kan och vill arbeta längre.

Regeringens fokus är ineffektiva skattehöjningar, Centerpartiets fokus kommer i stället att vara effektiva skattesänkningar. Särskilt för de jobbskapare som anställer de som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

⁴ Angelin (2009), Gartell (2009) och Nordström Skans (2004). För studie som visar en mer splittrad bild av effekten av att tidigt få ett sommarjobb, se Alam et al. (2013).

⁵ I ett PM skriver regeringen (Finansdepartementet 2014a) att man antar att hela kostnadsökningen övervältras på lägre lönekostnader. Löner är generellt sett rörliga uppåt, men mer trögrörliga nedåt, se exempelvis Agell & Bennmarker (2004) och Agell & Lundborg (1999). Om de ökade kostnaderna på ungas jobb inte, som regeringen hoppas, övervältras på lönekostnaderna riskerar den negativa sysselsättningseffekten att bli klart större än vad regeringen tror, se exempelvis Daunfeldt & Hortlund (2014).

⁶ Konjunkturinstitutet (2014b)

Förstärk och effektivisera nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga

Centerpartiet vill att det ska vara billigt att anställa unga. Vi var därför med och halverade arbetsgivaravgiften för unga i ett första steg. Men vi ville gå längre och förstärka reformen. Centerpartiet var därför drivande i att nedsättningen nu har förstärkts ytterligare för de under 23 år, medan den tas bort för de som fyllt 25 år. På så vis är nedsättningen störst för de som behöver den mest.

I samband med att riksdagen röstade nej till regeringens budgetproposition i höstas röstade riksdagen också för att genomföra denna effektivisering av nedsättningen av ungas arbetsgivaravgifter och den trädde därför i kraft 1 maj 2015. Den nya regeringen kommer dock inte låta de sänkta kostnaderna vara verksamma mer än några få månader, innan de höjs kraftigt. Centerpartiet vill i stället behålla den lägre arbetsgivaravgiften för de yngsta, så att fler av dem kan få ett jobb.

Sänk kostnaderna för småföretagen

Centerpartiet vill på sikt underlätta för nyanställningar i små och växande företag. Olika modeller av jobbskaparavdrag, där företag exempelvis får en minskad arbetsgivaravgift när de nyanställer, bör utredas. Det är viktigt att inte samtidigt skapa tröskeeffekter som gör det dyrt för företag att expandera sin personalstyrka. Centerpartiet kommer att återkomma med förslag om att sänka arbetsgivaravgifterna för små företag, för att stimulera dessa företag att växa och anställa.

Skatter och andra typer av kostnader är viktiga parametrar när företagare bestämmer sig för om det är värt att ta risken att anställa en person till. Det är därför anmärkningsvärt att regeringen förbjudit utredningen om entreprenörskapsklimatet att studera och lämna förslag på förändringar i skattesystemet.⁷ Centerpartiet vill komplettera utredningens direktiv så att även dessa viktiga frågor för entreprenörskapet i Sverige lyfts och studeras.

Minskat sjuklöneansvar

Centerpartiet drev under vår tid i regeringen igenom ett högkostnadsskydd för sjuklönekostnader. Systemet är uppbyggt så att de minsta företagen, som är mest sårbara för om någon i personalstyrkan blir sjuk, också får det största skyddet.

Genom Centerpartiets förslag till högkostnadsskydd har det blivit lite tryggare att anställa. Särskilt människor med en tidigare sjukdomshistoria ges nu större möjligheter att hitta ett jobb. Så ser en jobbvänlig och inkluderande politik ut.

Det är glädjande att regeringen ändrat uppfattning och valt att anamma Centerpartiets förslag om ett högkostnadsskydd för sjuklönekostnader. Det är nu viktigt att systemet följs upp och utvärderas för att garantera att det har avsedd effekt.

Lättare att bygga upp företag

Under Alliansens år ökade, trots den internationella krisen, nyföretagandet i Sverige. Den utvecklingen måste nu förstärkas kraftigt så att växande företag kan bredda näringslivet i hela Sverige och skapa fler arbetstillfällen.

Minskat regelkrångel

Det ska vara lätt att göra rätt för sig som företagare. Därför måste de regler som företagare tvingas följa vara enkla, begripliga och ändamålsenliga.

Centerpartiet och Alliansen slopade under sin tid i regering revisionsplikten för 250 000 av landets 349 000 aktiebolag. I många fall vill företagen själva genomföra revision. Det kan handla om villkor för att få lån av banken, att företaget är nystartat eller att företaget har väldigt många leverantörer. Men i andra fall är revisionsplikten bara en onödigt pålaga som inte gynnar vare sig företaget eller samhället

⁷ Näringsdepartementet (2015)

i stort. Centerpartiet vill därför på sikt att fler företag ska undantas från revisionsplikten. På samma sätt ska inte kravet på aktiekapital utgöra ett hinder för att starta ett nytt företag. Centerpartiet var med och halverade kravet på aktiekapital, från 100 000 kronor till 50 000 kronor. Vi vill gå vidare med en ytterligare sänkning av aktiekapitalet till en betydligt lägre nivå. Vi kommer i framtida budgetmotioner återkomma med förslag som gör det ännu enklare att starta företag; förslag som frigör mer tid och pengar för företagen att göra det de är bäst på: skapa jobb.

Lyckade generationsväxlingar

En stor del av landets företag ägs och drivs av personer som är äldre än 55 år. Vi står inför en betydande generationsväxling bland de som skapar jobben. Drivs inte dessa företag vidare är det inte bara en förlust för den enskilde, som ofta ger upp ett livsverk, utan det får också stora konsekvenser för ekonomin i stort.

Med dagens skatteregler finns i synnerhet två problem med generationsskiften av fåmansföretag. För det första kan en försäljning av företaget till en familjemedlem medföra högre beskattning än en försäljning till en utomstående part. Ägarledda företag med långsiktigt engagemang för verksamheten är bra för ekonomin. Att skattemässigt missgynna att företag stannar kvar inom familjen riskerar att motverka detta.

För det andra tvingas den som säljer till en utomstående part att på grund av de så kallade karensreglerna låsa sitt kapital under lång tid innan det är möjligt att få hela vinsten beskattad som inkomst av kapital. Skattesystemet ger därmed incitament till att låsa in kapital istället för att återinvestera det. Centerpartiet vill se över reglerna för generationsväxling i syfte att garantera att skattesystemet inte försvårar att familjeföretag förblir just familjeföretag. Vi kommer att återkomma till denna fråga i framtida budgetmotioner.

Investeraravdrag

Centerpartiet och Alliansen införde under 2013 ett investeraravdrag. Det innebär att fysiska personer kan investera upp till 1,3 miljoner kronor i ett mindre företag, i samband med företagets bildande eller en nyemission, och få göra avdrag på skatten med hälften, det vill säga högst 650 000 kronor. Investeraravdraget stimulerar till investeringar i, och utveckling av, svenska småföretag. På så sätt bidrar det till att fler jobb skapas.

Centerpartiet vill utveckla investeraravdraget. När vi under 2015 kan analysera effekterna av det första steget i investeraravdraget vill vi undersöka om avdragsmöjligheten kan utökas och taket höjas för att ytterligare förbättra de växande företagens möjligheter att få tillgång till kapital och på så sätt stärka svensk konkurrenskraft.

Enklare och lägre delägarskatter

För små företag är möjligheten att locka till sig nyckelkompetens ofta begränsad. Många företag har i uppstartsfasen inte tillräckligt med likviditet för att kunna finansiera ersättningar som är konkurrenskraftiga. Då är det viktigt att det är enkelt och billigt att på andra sätt locka till sig den kompetens som krävs för att få företaget att växa.

Dessutom är entreprenörer som befinner sig i en uppstarts- eller tillväxtfas ofta inte tillräckligt kapitalstarka för att ensamma kunna finansiera företagets utveckling. Externa finansiärer måste därför ganska snart gå in med eget kapital i större omfattning än vad grundaren kan satsa. Detta innebär att grundaren riskerar att tidigt förlora kontrollen över sitt företag, vilket försvagar incitamenten att bidra till företagets utveckling.

En mekanism som bidrar till att lösa båda dessa problem är så kallade personaloptioner, i praktiken ett instrument för att omvandla arbete till delägarande och risktagande i företaget.⁸ Med hjälp av

⁸ För en beskrivning av personaloptioner, se Henrekson & Sanandaji (2012)

personaloptioner kan exempelvis nyckelmedarbetare kompenseras genom att göras till delägare, snarare än att ges en hög lön. Det ger små företag med begränsad likviditet möjlighet att attrahera nödvändig nyckelkompetens.

Gällande regelverk innebär att eventuell ersättning från personaloptioner kan beskattas med marginalsatser på nästan 70 procent. Dessutom sker beskattning av optionerna när de löses in, vilket missgynnar långsiktigt ägande och kan ge upphov till likviditetsproblem för optionsinnehavaren.

Centerpartiet lyckades under vår tid i regeringen få till stånd en utredning om villkoren för personaloptioner.⁹ Vår ingång i arbetet med att underlätta användandet av personaloptioner är att beskattning bör ske när aktierna som ligger till grund för optionen säljs och att en eventuell vinst ska beskattas som kapitalinkomst, med vissa begränsningsregler tänkta att gynna långsiktigt ägande och sätta ett tak för hur stor vinst som kan tas ut till den lägre kapitalbeskattningen. En sådan reform väntas minska skatteintäkterna med cirka 240 miljoner kronor per år.¹⁰ Vi återkommer i höstens budgetmotion med ett mer detaljerat förslag på hur beskattningen av personaloptioner ska reformeras.

Syftet med 3:12-reglerna är att förhindra att inkomster till ägare av fåmansföretag, som härrör från ägarens arbetsinsatser (inkomst av tjänst), beskattas som kapitalinkomst till en lägre skattesats. Reglerna anses allmänt höra till de mest tekniskt komplexa beskattningsreglerna i Sverige för fysiska personer.

Centerpartiet vill förenkla regelverket. Det skulle gynna företagare som inte har råd eller tid att skaffa den juridiska hjälp som krävs för att dra nytta av reglerna fullt ut. Vi kommer att återkomma i kommande budgetmotioner med förslag om förenklingar av delägarägarbeskattningen för växande företag.

Fler branscher med lägre trösklar

Centerpartiet ser med oro på regeringens förslag om att göra det svårare att starta och driva företag inom ett antal viktiga branscher. Vi vet sedan tidigare att det inom RUT-branschen, det vill säga hushållsnära tjänster, jobbar många personer, inte minst kvinnor och utrikes födda, som utan RUT hade fått svårt att få ett jobb. Ett stort antal svarta jobb har omvandlats till lagligt arbete, med pensionssparande och social trygghet. Regeringens förslag om att halvera RUT-avdraget är därför olyckligt. Det riskerar att leda till mer svartarbete, större otrygghet och färre jobb.¹¹

Regeringen föreslår därtill ett kraftigt minskat ROT-avdrag. De intäkter regeringen räknar med att detta ska inbringa kommer i stället användas till subventioner riktade till större byggbolag i större städer. Det kommer att sätta press på många mindre hantverksföretag i hela landet.

Vidare har regeringen tillsatt en utredning om vinstförbud i välfärden. Denna utredning har bidragit till en ökad osäkerhet bland välfärdsföretag. Det riskerar i sin tur att motverka investeringar och nyanställningar.

Särskilt problematisk är den nya politiken för den ekonomiska jämställdheten i Sverige. Under Centerpartiets tid i regering ökade kvinnors företagande kraftigt.¹² Särskilt kvinnors företagande, och i förlängningen därmed kvinnors ekonomiska makt, drabbas av många av regeringens reformer.

Sammantaget minskar regeringens vårproposition och vårändringsbudget ett antal viktiga branschers förmåga att växa och bidra med jobb. Centerpartiet anser, tvärt emot regeringen, att fler branscher måste ges förutsättningar att skapa nya företag, som i sin tur tillåts skapa nya jobb.

⁹ Finansdepartementet (2014b)

¹⁰ Egna beräkningar baserade på Henrekson & Sanandaji (2012)

¹¹ För effekten av RUT-avdraget, se exempelvis Konjunkturinstitutet (2013, 2011) och Skatteverket (2011).

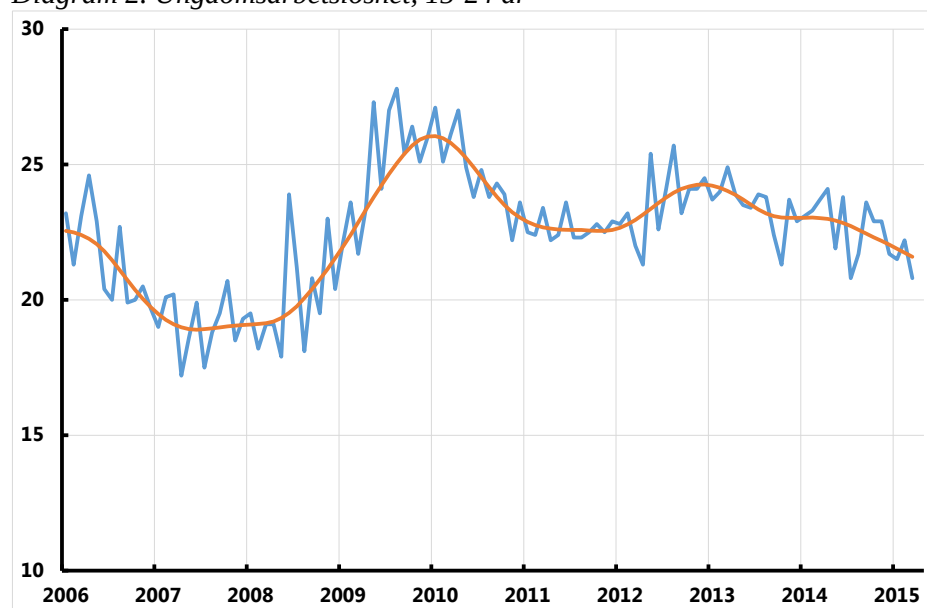
¹² Riksdagens utredningstjänst (2015a)

2.2 Ny giv på arbetsmarknaden

Svensk arbetsmarknad är tudelad. Många klarar sig bra, medan andra riskerar att hamna på efterkälken.¹³ Tudelningen finns mellan de unga och de lite äldre, mellan stagnerande och växande orter, mellan lågutbildade och högutbildade samt mellan utrikes och inrikes födda. Medan flera stadsregioner sett utanförskapet minska i takt med att jobben i privat sektor växt, har många mindre bruksorter, som varit beroende av ett fåtal industrier, drabbats hårt av den globala lågkonjunkturen.

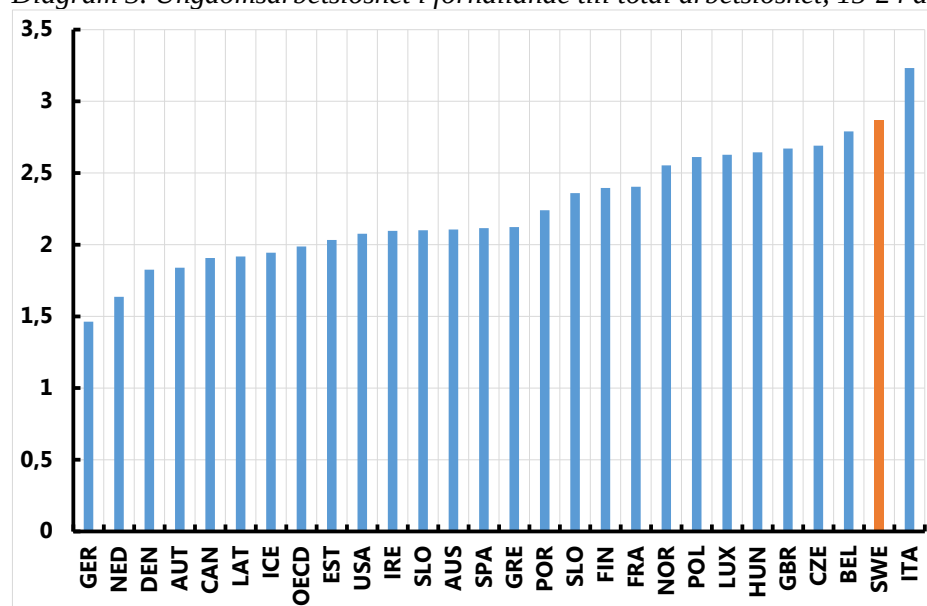
Ungdomsarbetslösheten är hög, såväl i absoluta tal som i relation till arbetslösheten i resten av befolkningen. Detsamma gäller sysselsättningen för utrikes födda, där Sverige uppvisar ett högt sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda jämfört med andra länder.

Diagram 2. Ungdomsarbetslöshet, 15-24 år

Källa: SCB (2015d)

Diagram 3. Ungdomsarbetslöshet i förhållande till total arbetslöshet, 15-24 år respektive 15-64 år

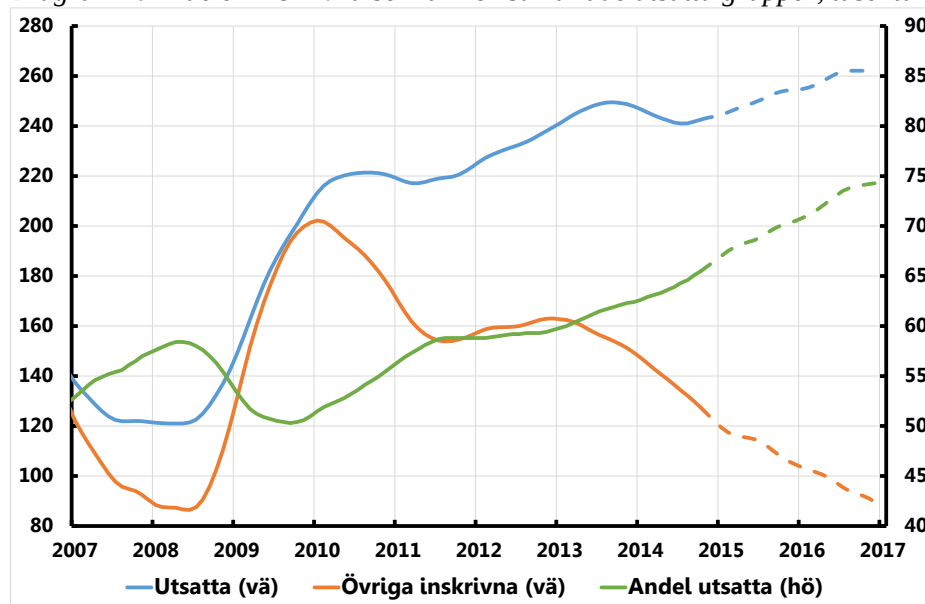

Källa: OECD (2015c)

¹³ Även Konjunkturinstitutet (2014a) och OECD (2013a) tar upp risken med att svensk arbetsmarknad kommer att bli allt mer tudelad.

Arbetsförmedlingens egna prognoser tyder också på att andelen av de inskrivna som tillhör så kallade utsatta grupper väntas öka framöver. Detta ställer än högre krav på att svensk arbetsmarknad reformeras och öppnas upp för fler.

Diagram 4. Andelen inskrivna som tillhör så kallade utsatta grupper, tusental respektive procent

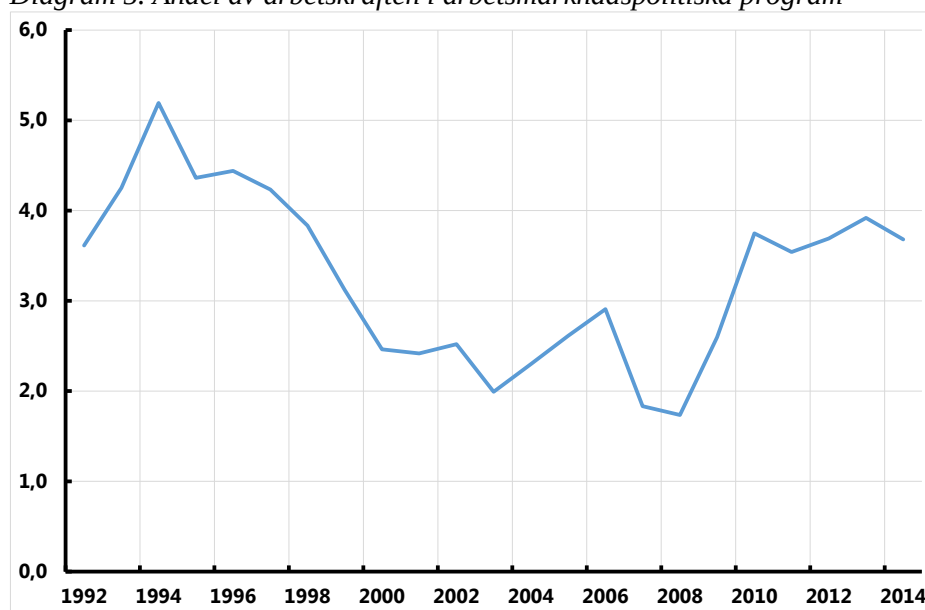
Källa: Arbetsförmedlingen (2014a)

Ny arbetsmarknadspolitik

Nästan 400 000 personer som är öppet arbetslösa eller i ett arbetsmarknadspolitiskt program är idag inskrivna hos Arbetsförmedlingen. En dåligt fungerande arbetsförmedling är således inte bara ett samhälleligt slöseri, utan också ett svek mot dessa 400 000 personer.

År 2014 deltog 191 000 personer, eller 3,7 procent av arbetskraften, i arbetsmarknadspolitiska program. Det är tydligt att trots att stora delar av svensk ekonomi nu börjat återhämta sig släpar arbetsmarknaden efter.

Diagram 5. Andel av arbetskraften i arbetsmarknadspolitiska program

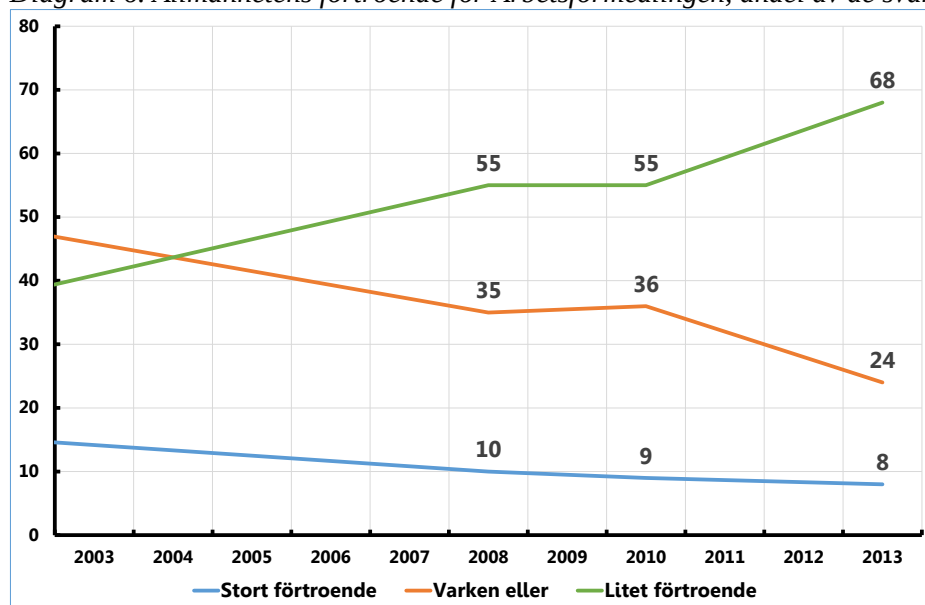
Källa: Konjunkturinstitutet (2014c)

Arbetsmarknadspolitiken tar stora resurser i anspråk. Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader uppgår till drygt sju miljarder kronor, arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd kostar drygt 30 miljarder kronor och de arbetsmarknadspolitiska programmen kostar drygt nio miljarder kronor per år. Totalt förfogar Arbetsförmedlingen under 2015 över 73,9 miljarder kronor. Att arbetsmarknadspolitiken fungerar och är effektiv är således inte bara viktigt för de arbetssökande. Även skattebetalarna bör kunna förvänta sig goda resultat av den stora investering man varje år tvingas göra i arbetsmarknadspolitiken.

Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken fungerar dock inte som den borde.¹⁴ Till stor del är detta politikens fel. Arbetsförmedlingen förväntas idag kontrollera och administrera utbetalningar av olika ersättningar, matcha arbetssökande och arbetsgivare, öka arbetssökandes anställningsbarhet, guida tidigare sjukskrivna och nyanlända till arbetsmarknaden samt upphandla privata aktörer. Arbetsförmedlingen har för många och för otydliga uppdrag. När arbetsförmedlingen ringer till en arbetssökande vet hon inte om det är för att hjälpa henne att hitta ett jobb eller för att kontrollera att hon inte fuskar med sin ersättning. Myndighetens olika, och ibland motstridiga, roller skapar osäkerhet och ineffektivitet.

En försvinnande liten del av småföretagen väljer att vända sig till Arbetsförmedlingen när de ska rekrytera.¹⁵ Följaktligen förmedlas också få jobb via Arbetsförmedlingen.¹⁶ Och allmänhetens förtroende för Arbetsförmedlingen sjunker stadigt.

Diagram 6. Allmänhetens förtroende för Arbetsförmedlingen, andel av de svarande i procent

Källa: SOM-institutet (2014)

Arbetslösa tvingas in i program och åtgärder som jobbskaparna ratar. Det är dåligt för de jobbsökande, som får svårare att hitta ett arbete. Det är dåligt för företagen, som får svårare att hitta rätt arbetskraft. Det är dåligt för skattebetalarna, som inte får valuta för sina pengar. Och det är dåligt för Arbetsförmedlingens anställda, som ålagts omöjliga arbetsuppgifter vilka ger upphov till stress och en dålig arbetsmiljö.

¹⁴ Se exempelvis Arbetsförmedlingen (2014b) för myndighetens egen utvärdering av de arbetsmarknadspolitiska programmen.

¹⁵ Företagarna (2013)

¹⁶ Sahlén & Eklöf (2013)

Det var därför mycket olyckligt att regeringen avslutade den omfattande översyn av Arbetsförmedlingen som Centerpartiet och Alliansen påbörjade. En majoritet i riksdagen har röstat för att återuppta översynen och Centerpartiet förväntar sig nu att regeringen skyndsamt gör just detta. I skrivande stund har dock regeringen underlåtit att följa riksdagens vilja. Det innebär att regeringen slösar med värdefull tid och resurser. Den nya utredning som regeringen i stället tillsatt riskerar att bli alltför snäv och undvika de viktiga strukturella utmaningar som Arbetsförmedlingen står inför.¹⁷

Jobbfixarpeng

I stället för att förvisa arbetssökande till Arbetsförmedlingen, som förmedlar få jobb och dit få jobbskapare vänder sig, vill Centerpartiet införa en jobbfixarpeng.¹⁸ Jobbfixarpengen fungerar ungefär som skolpengen. Det är en peng som följer den arbetssökande till den förmedling som hen och Arbetsförmedlingen finner bäst lämpad att hjälpa den arbetssökande att komma i varaktig sysselsättning. Pengen är dock, till skillnad från skolpengen, i huvudsak prestationsbaserad.

Utbetalningen av jobbfixarpengen sker i tre steg: vid inskrivning, jobb och varaktighet i jobb. Ersättningssummorna baseras på vilka behov och förutsättningar den arbetssökande har. Det innebär att ju svårare den enskilde bedöms ha att få jobb desto högre ersättning erbjuds förmedlingsaktören. För denna bedömning ansvarar Arbetsförmedlingen genom så kallad profilering som görs genom ett bedömningsverktyg baserat på de variabler som myndigheten använder sig av idag.

Våra beräkningar visar att jobbfixarpengen för de allra mest utsatta skulle kunna uppgå till så mycket som knappt 80 000 kronor utan att det medför några extra kostnader. Systemet är, till skillnad från regeringens förslag, ingen utbyggnad av åtgärderna utan en omprioritering bort från åtgärder och mot riktiga jobb.

Genom en jobbfixarpeng får arbetssökande möjlighet att välja arbetsförmedlare. Arbetsförmedlingen ansvarar för att certifiera de fristående arbetsförmedlarna. För att ge de fristående arbetsförmedlarna möjlighet att verka på lika villkor renodlas Arbetsförmedlingens roll som myndighet. Arbetsförmedlingens myndighetsutövning förtydligas och inriktas mot certifiering, kontroll och resultatorienterad styrning av fristående arbetsförmedlare.

De fristående arbetsförmedlarnas förmåga att få arbetssökande i jobb ska utvärderas kontinuerligt och redovisas i en offentlig rating. Detta för att synliggöra och underlätta för arbetssökande och arbetsgivare att välja och välja bort. Lågpresterande och oseriösa aktörer bör kontinuerligt ratas under certifieringsprocessen. Ett system liknande Centerpartiets förslag om jobbfixarpeng har med framgång prövats i bland annat Australien.¹⁹

Fokus för de fristående arbetsförmedlarna ska vara att förmedla jobb. Detta uppnås genom prestationsbaserade ersättningar utifrån arbetssökandes profilering och en tydlig myndighetsstyrning av Arbetsförmedlingen, skild från förmedlingsverksamhet.

Centerpartiet vill förbereda denna reform genom att starta ett regionalt pilotprojekt med jobbfixarpeng i Malmö, där Arbetsförmedlingen idag har svårt att klara sitt uppdrag. För detta öronmärker vi 300 miljoner kronor per år av Arbetsförmedlingens anslag. På sikt bör jobbfixarpengen helt ersätta Arbetsförmedlingens egna förmedlingsinsatser. Jobbfixarpengen kommer till sin själva utformning vara kostnadsneutral och endast använda befintliga resurser effektivare.

¹⁷ Arbetsmarknadsdepartementet (2015b)

¹⁸ Se Centerpartiet (2013) för en utförligare beskrivning.

¹⁹ OECD (2012b)

En fungerande matchning även för de med mycket svag förankring på arbetsmarknaden

2014 uppgick antalet inskrivna arbetslösa med kortare utbildning än grundskola till 49 700 personer. Dessutom fanns det 63 700 personer med en utbildning som enbart motsvarar grundskolenivå.²⁰ Dessa 113 400 personer utgör en mycket stor utmaning för alla matchningsaktörer.

Alliansregeringens tillsatte under 2014 en utredning för att studera möjligheten att införa så kallade matchningsanställningar som ett komplement till, och potentiell ersättning av, sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin. Denna utredning presenterades i mars i år och innehöll förslag på en försöksverksamhet med matchningsanställningar.²¹

Matchningsanställningen är en subventionerad anställning som kombinerar arbete med kompetensutveckling. Anställningen inkluderar också socialt och praktiskt stöd både till individ och till arbetsplats. Bakgrunden till behovet av matchningsanställningar är att även anställningar med mycket hög subventionsgrad inte fungerar tillräckligt väl för att få de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden i jobb.

Många företag känner sig osäkra på hur en person som varit borta från arbetsmarknaden länge ska passa in på arbetsplatsen. För att råda bot på detta föreslås att den jobbsökande anställs hos en matchningsaktör som tar på sig arbetsgivaransvaret. Den jobbsökande arbetar sedan hos kundföretag, som inledningsvis inte behöver ta på sig den risk som arbetsgivaransvaret innebär men som betalar avtalsenlig lön. Matchningsaktörer kan exempelvis vara fackliga eller ideella organisationer, men även bemanningsföretag.

Matchningsaktören ska enbart kunna tjäna pengar genom att ha den arbetssökande uthyrd till kundföretag eller genom att den arbetssökande får ett reguljärt arbete. På så vis undviks risken med att matchningsaktörer parkerar de jobbsökande i passivitet. Mest kraftfull bör ersättningen vara om den arbetssökande hittar varaktig reguljär sysselsättning, vilket bör vara det entydiga målet med att ersätta sysselsättningsfasen med matchningsanställningar. Dessutom är det viktigt att urvalsprocessen är effektiv och seriös. Delar av utredningens förslag kan behöva modifieras för att förbättra drivkrafterna för matchningsaktörerna att hjälpa arbetssökande till varaktig sysselsättning. Exempelvis är det tveksamt om någon ersättning bör betalas ut om den arbetssökande påbörjar en reguljär utbildning, som är ett kortsiktigt åtagande som matchningsaktören troligen har liten del i.

En större andel av ersättningen bör också allokeras till den prestationsbaserade ersättningen, för att maximera drivkrafterna att få ut den arbetssökande i varaktig sysselsättning. Matchningsanställningar kommer till sin själva utformning vara kostnadsneutral och endast använda befintliga resurser effektivare.

Färre åtgärder – fler riktiga jobb

Centerpartiet har gått igenom den flora av arbetsmarknadspolitiska åtgärder som idag används. Vår slutsats är att det är möjligt och önskvärt att minska åtgärderna till ett fåtal huvudspår och att banta åtgärdernas omfång med minst en tiondel på kort sikt. På något längre sikt kan åtgärderna bantas än mer, och pengarna i stället satsas på reformer som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och jobbskaparnas möjligheter.

Tabellen nedan summerar kostnaden för de arbetsmarknadspolitiska programmen 2013:

²⁰ Arbetsförmedlingen (2015)

²¹ Arbetsmarknadsdepartementet (2015a)

Tabell 1. Kostnad för arbetsmarknadspolitiska program, 2013

Arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd, totalt		21,3
Arbetsmarknadsutbildning		1,27
Arbetspraktik och andra praktikprogram		0,4
Förberedande insatser	Arbetsförmedling, vägledning osv	0,29
	Arbetslivsinriktad rehabilitering	0,88
	Arbetslivsintroduktion	0,38
	Förberedande eller orienterande utbildning	1,1
	Fördjupad kartläggning och vägledning	0,07
Jobb- och utvecklingsgarantin	Totalt	13,72
	Varav sysselsättningsfasen	5,99
Jobbgarantin för ungdomar		2,54
Start av näringsverksamhet		0,42
Övriga program		
Anställningsstöd		2,2
Nystartsjobb		6,1
Totalt inkl övriga program		29,6

Källa: Arbetsförmedlingen (2014c) & Centerpartiet (2014)

Arbetsmarknadspolitiska program kan i huvudsak delas in fyra grupper:²²

- Arbetspraktik
- Arbetsmarknadsutbildning
- Subventionerade anställningar
- Intensifierad förmedlingsverksamhet

Det finns ingen optimal omfattning och fördelning av arbetsmarknadspolitiska program. Politiken ställs i stället inför ett antal avvägningar. För det första finns det en alternativkostnad. Varje krona som satsas på en passiv arbetsmarknadspolitik är en krona som skulle kunna ha satsats på en aktiv jobbpolitik.

För det andra finns det ibland en konflikt mellan effektivitet och undanträngning. Det visar sig att åtgärder som är arbetsnära ofta är effektiva, men att de samtidigt också har större undanträngningseffekter.²³ Nystartsjobb är ett bra exempel. Nystartsjobb är en subventionerad anställning som förefaller fungera relativt väl. Samtidigt är en betydande del av jobben som skapas via nystartsjobb resultatet av undanträngning; det är jobb som skulle ha skapats även utan subventionen. Det är därför viktigt att program som riskerar att leda till undanträngning riktas mot de som står längst från arbetsmarknaden, så eventuell undanträngning ändå innebär att det är personer som i frånvaro av programmet hade haft svårt att få ett jobb som lyckas ta sig in på arbetsmarknaden.

För det tredje måste en avvägning mellan snabba insatser och ett större fokus på långtidsarbetslösa göras. Att alltför snabbt placera arbetslösa i åtgärder riskerar att leda till inlåsningseffekter. Tid som den arbetssökande skulle kunna ha lagt på att söka arbete läggs i stället på att delta i åtgärden, vilket

²² Forslund et al. (2013). För en annan uppdelning, se Forslund & Vikström (2011).

²³ Forslund & Vikström (2011)

minskar möjligheten att få ett reguljärt arbete.²⁴ Om insatserna dröjer för länge är risken i stället att den arbetssökande har lidit under onödigt lång tid, att hennes ställning på arbetsmarknaden har försämrats och att hennes chanser att få ett jobb har minskat.

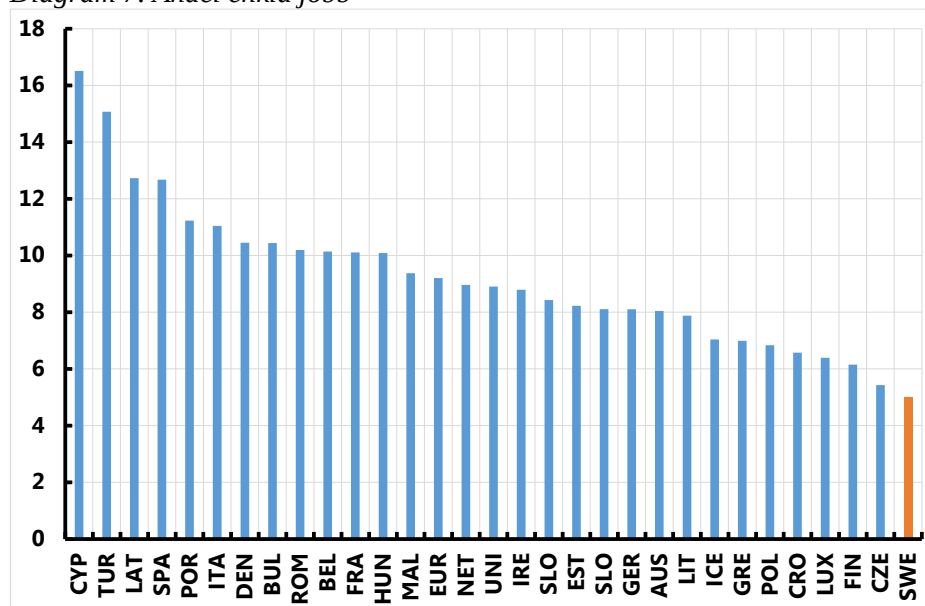
Centerpartiet återkommer i framtida budgetmotioner med mer detaljerade förslag kring hur mycket av de resurser som idag läggs på arbetsmarknadspolitiska program som i stället bör läggas på jobbskapande reformer.

Centerpartiets övergripande inställning är att det viktigaste är att vi har en välfungerande arbetsmarknad, med högt utbud av arbetskraft och stor efterfrågan från växande företag. Det är därför vi föreslår strukturreformer av arbetsrätten och vill sänka kostnaderna för jobbskaparna. På så sätt ökar chansen för arbetssökande att finna ett jobb och för företag att hitta arbetskraft. Utöver detta bör arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning kompletteras med, och i så stor utsträckning som möjligt ersättas av, introduktionsjobb och lärlingsanställningar. Det är därför vi föreslår att dessa introduktionsjobb ska utökas till fler grupper och småföretag. På så sätt får arbetssökande riktiga jobb i riktiga företag kombinerat med praktik och utbildning.

Lära på jobbet

För många blir det allt svårare att ta steget in på arbetsmarknaden, bland annat eftersom de anställningsvillkor som gäller på svensk arbetsmarknad inte tar hänsyn till behovet av att lära sig ett nytt yrke och stegvis öka sin arbetsförmåga. Det finns för få chanser att lära på jobbet, för att sedan fullt ut nå den kompetens och lönenivå som gäller för de som jobbat längre. Fler sådana vägar, där arbete kombineras med utbildning och handledning, måste öppnas upp. Särskilt som Sverige idag är ett av de länder i EU som har minst andel enkla inträdesjobb.

Diagram 7. Andel enkla jobb

Källa: Eurostat (2015)

Introduktionsjobb – en del av en ny jobbpakt för småföretagen

En strikt arbetsrätt, höga ingångslöner och få introduktionsjobb gör det svårare för ungdomar att få sitt första jobb.²⁵

²⁴ För en diskussion om risken för inlåsning, se exempelvis Forslund & Vikström (2011) och Hall & Liljeberg (2011).

²⁵ Se exempelvis Lundborg m.fl. (2007), Konjunkturinstitutet (2014a), Nordström Skans (2009), OECD (2012a), Skedinger (2011, 2008a, 2008b) och SOU 2011:11.

Ungdomar får ofta höra att de inte fick jobbet de sökte eftersom de saknar tidigare erfarenhet. Samtidigt kan de inte få någon erfarenhet utan ett första jobb. Utöver de lägre arbetsgivaravgifterna på att anställa unga är det därför viktigt att det finns stora möjligheter att kombinera arbete med utbildning och handledning.

För att bidra till detta var Centerpartiet med och införde yrkesintroduktionsanställningar (YA-jobb). Där får ungdomar kombinera arbete med att lära på jobbet, till ingångslön. De får ett jobb och viktiga erfarenheter. YA-jobben ställer dock krav på att de företag som använder sig av dem har kollektivavtal. Det är problematiskt då det stänger ute många småföretag, som skapar majoriteten av nya jobb. Av företag med färre än 50 anställda saknar nästan 60 procent kollektivavtal.²⁶ Det rör sig om tiotusentals små jobbskapare som inte tillåts erbjuda YA-jobb till ungdomar.

Centerpartiet lanserar därför en ny jobbpakt för småföretagen. Vi vill införa introduktionsjobb, som undviker bristerna inom såväl YA-jobben som regeringens traineejobb. Småföretagen är en självklar del av introduktionsjobben, varför kravet på kollektivavtal ersätts med ett krav på att man ska ha goda, avtalsliknande villkor. Det är bara genom att involvera de små och växande företagen som vi kan komma tillrätta med ungdomsarbetslösheten.

Ungdomar är inte de enda som har behov av att lära på jobbet. Även personer som stått länge utanför arbetsmarknaden och vill göra ett karriärbyte måste ha möjlighet att få ett introduktionsjobb. Också nyanlända till Sverige som saknar språkkunskaper bör ha möjlighet till introduktionsjobb under en inledande period, som ett sätt att lära sig svenska och svenska arbetsplatser.

Till skillnad från regeringens traineejobb ges alla företag som tar emot en introduktionsjobbare ett handledarstöd och dessutom är subventionen lika för alla branscher. Krångliga processer med arbetsmarknadsprövningar undviks också. Introduktionsjobben blir därmed rakare, enklare och effektivare än såväl YA-jobben som traineejobben.

Centerpartiet återkommer i framtida budgetmotioner med mer detaljerade förslag kring introduktionsjobben. Vår övergripande inställning är att de i första hand kan finansieras inom ramen för anslagen till YA-jobben, men att de i andra hand också bör ersätta en del av den arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning som idag bedrivs i Arbetsförmedlingens regi.

Stärk lärlingsutbildningarna genom lärlingsråd

Centerpartiet och Alliansen återinförde under vår tid i regering lärlingsutbildningarna. Valfungerande lärlingsprogram med bred anslutning har varit nyckeln till låg ungdomsarbetslöshet i en rad länder, som Tyskland, Österrike och Schweiz.

Lärlingsutbildningarna i Sverige har dock inte utvecklats snabbt nog. Varken lärlingsutbildningarna eller andra yrkesutbildningar har varit tillräckligt väl anpassade till de kompetenser arbetsgivare efterfrågar. De har ofta utförts med förlegade metoder och utrustning samt liten direktkontakt med företagen. Statusen, och i vissa fall kvaliteten, på utbildningarna har inte varit så hög som i exempelvis Tyskland, där lärlingsutbildningar ofta är ett lika attraktivt alternativ som rent teoretiska utbildningar. Dessa brister har lett till att matchningen inte fungerat tillräckligt bra och att intresset för utbildningen inte varit så stort som det kunnat vara.

I de länder som har framgångsrika lärlingsprogram är näringslivet direkt och löpande involverat i att definiera upplägg och innehåll i lärlingsutbildningarna. Detta sker i regel genom handelskammare, där företagen finns representerade branschvis regionalt och lokalt. I Sverige finns handelskammare, men de är färre, ofta mindre och fyller inte samma funktion. De har därför heller inte samma resurser.

Centerpartiet vill införa lärlingsråd, bestående av representanter från handelskammare, näringsliv, fackförbund, kommuner och, eventuellt, Skolverket, som ska ges möjlighet att i större samverkan med

²⁶ Riksdagens utredningstjänst (2015b)

näringslivet utforma utbildningarna så att de blir relevanta, håller hög kvalitet och har uppdaterade metoder och utrustning. Lärlingsråden ska också ge kontinuitet, vilket är viktigt för att de diplomlärlingarna får ska ha hög status och upplevas som relevanta över tiden. Dessutom kan lärlingsråden följa arbetsmarknaden nära och löpande anpassa sig till dess behov.

Lärlingsutbildningarna bör fungera som anställningar där den praktiska inläringen är kopplad direkt till arbetsplatsen. De ska också vara öppna för personer som inte längre går på gymnasiet utan senare vill gå in i lärlingskap och få en kvalificerad yrkesutbildning, såsom idag sker på yrkesvux samt, på en högre nivå, på yrkeshögskolan. Det ska vara ”öppet utåt”, det vill säga lätt att med kompletterande utbildningar växla mellan teoretiska linjer på gymnasiet, och även för dem med akademisk utbildning, och lärlingsutbildningar.

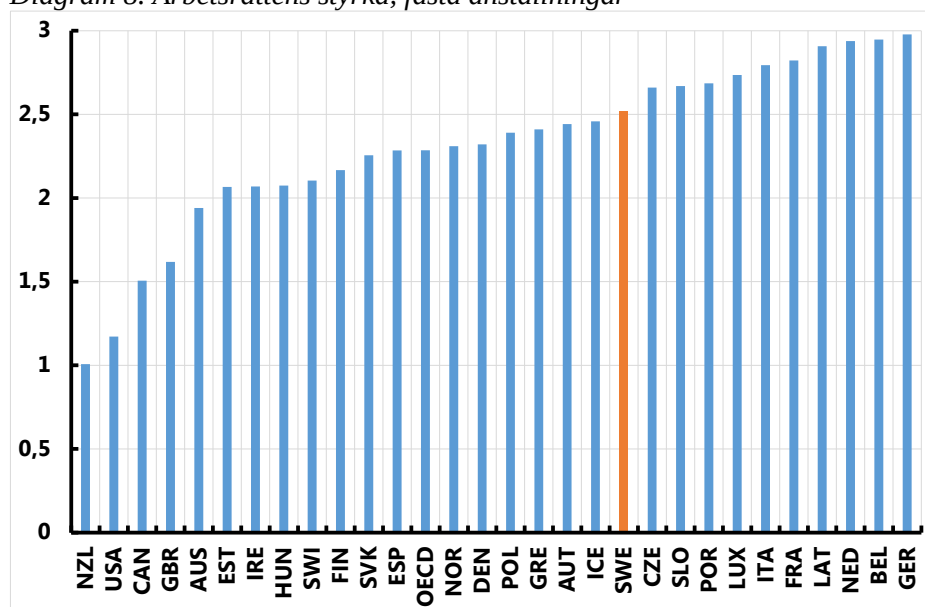
I sin vårändringsbudget och vårproposition planerar regeringen att dra ned på den dubbla lärlingsersättningen som syftar till att stärka lärlingsutbildningens attraktivitet, med 91 miljoner 2015 och långsiktigt med 150 miljoner kronor. Vi vill tvärtom stärka lärlingsutbildningarna och anslå resurser, för att skapa lärlingsråd i hela Sverige. Uppbyggnaden av dessa lärlingsråd väntas 2016 kosta 50 miljoner kronor för att därefter stiga till 100 miljoner kronor per år. Vi kommer att återkomma med skarpa förslag kring detta i vår budgetmotion för 2016.

Trygg flexibilitet

För att förbättra möjligheterna att byta jobb och vidareutvecklas, samtidigt som fler får chansen att komma in på arbetsmarknaden, är det viktigt att öka såväl flexibiliteten som tryggheten på arbetsmarknaden.

Sverige har en strikt arbetsrätt för fasta jobb och en relativt flexibel arbetsrätt för tidsbegränsade och tillfälliga jobb. Det bidrar till tudelningen på arbetsmarknaden. Just de som ofta har svagast ställning på arbetsmarknaden, ungdomar och nyanlända, har på grund av en orättvis arbetsrätt svårt att få ett fast jobb.²⁷

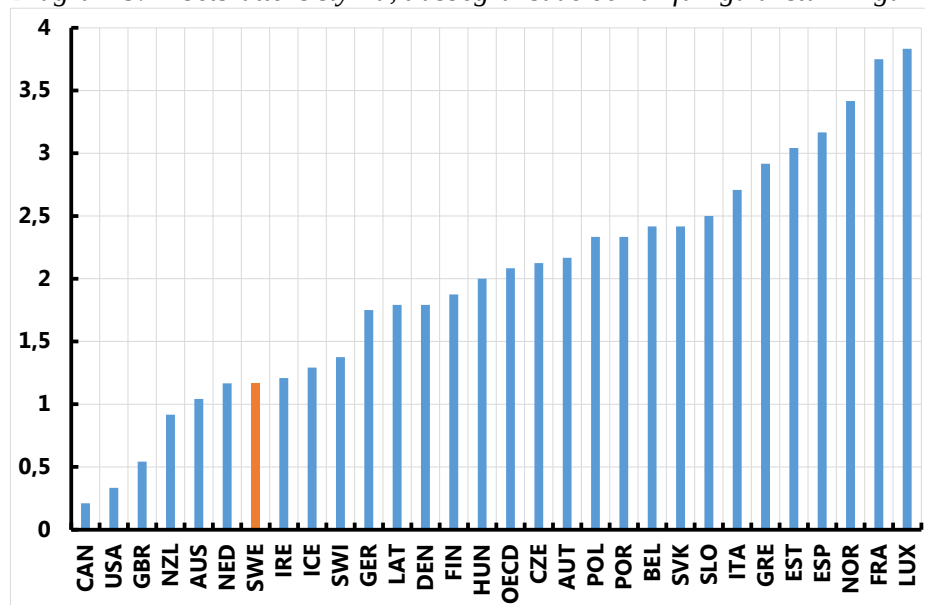
Diagram 8. Arbetsrättens styrka, fasta anställningar

Källa: OECD (2013a)

²⁷ OECD (2015a, 2015b, 2014b) och Skedinger (2008a)

Diagram 9. Arbetsrättens styrka, tidsbegränsade och tillfälliga anställningar

Källa: OECD (2013a)

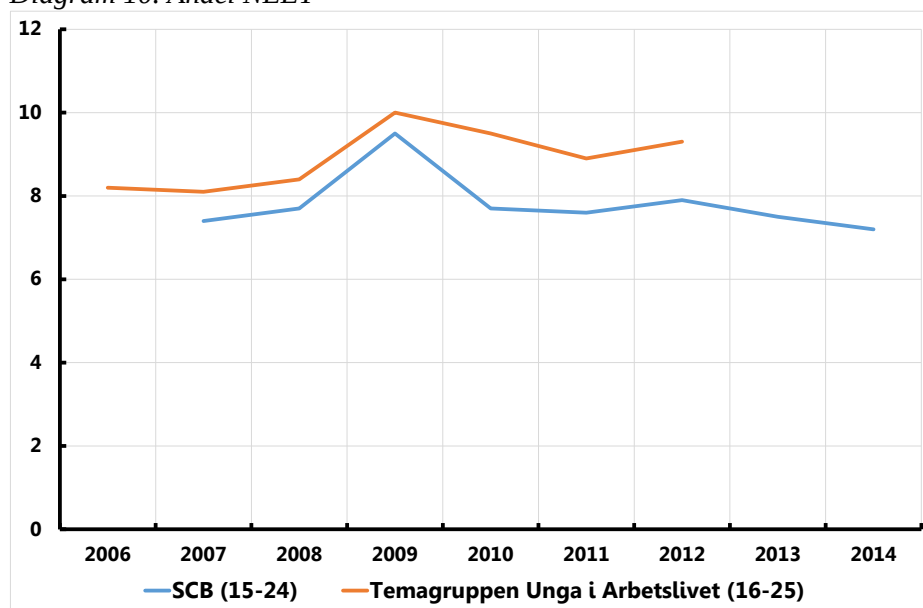
Centerpartiet vill ersätta dagens arbetsrätt, som missgynnar bland annat ungdomar och nyanlända, med ett mer rättvist system. Kompetens, inte anställningstid, kan utgöra grunden i turordningsreglerna. I gengäld bör tryggheten på arbetsmarknaden stärkas. Dels genom en starkare omställningsförsäkring med högre a-kassa under de första månaderna som i motsvarande mån trappas av snabbt. Dels genom ett bättre stöd för omställningen till ett nytt jobb genom en välfungerande jobbfixarpeng i samverkan med existerade trygghetsorganisationer som TRR och TSL.

Ungdomar utanför systemet

Tack vare Alliansregeringens nedsättning av arbetsgivaravgifterna och andra reformer har ungdomsarbetslösheten sedan finanskrisens botten 2009 minskat med drygt fyra procentenheter, men är kvar på höga nivåer.

Det klassiska arbetslöshetsmåttet fångar dock inte hela problematiken. Ett alternativt mått på ungdomars utanförskap är NEET (Not in Employment, Education or Training). NEET mäter de ungdomar som av olika anledningar saknar kontakt med stora delar av samhället. Vissa av dem har sabbatsår och är ute och reser. Men många lider av psykisk ohälsa, arbetslöshet eller ägnar sig åt destruktiva beteenden och i vissa fall kriminalitet.

Diagram 10. Andel NEET

Källa: SCB (2015b) och Temagruppen Unga i arbetslivet²⁸

Problemet är inte bara att unga är inaktiva, utan att många förblir det permanent. Av de nästan 80 000 unga NEET:arna år 2000 var 27 000 fortfarande NEET:ar tio år senare.²⁹ 10 000 personer hade varken arbetat eller studerat ett enda år.

Det finns också stora regionala skillnader i andelen NEET:ar.³⁰ I Gävleborg är andelen NEET:ar 11,3 procent, medan den i Uppsala är 7,4 procent. Även om förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika delar av landet finns säkerligen mycket för kommuner och regioner att lära av varandra.

Centerpartiet kommer därför att återkomma med förslag som ytterligare förstärker förmågan att föra ungdomar utanför systemen tillbaka till utbildning, praktik och vidareutbildning eller till det första jobbet. Sådana förslag kan exempelvis komma att innehålla uppsökande verksamhet, med stark studievägledning och nära kontakter med lokala företag, för att kunna erbjuda arbetspraktik. Det räcker dock inte, som regeringen föreslagit, med program i kommunens regi för att locka ungdomar tillbaka till gymnasiestudier.

²⁸ Statistiken från Temagruppen Unga i arbetslivet har i skrivande stund inte publicerats offentligt utan tillgängliggjorts via mail.

²⁹ Niknami & Schröder (2014)

³⁰ LO (2015)

6.3 Flyktingar i jobb och bostad

Krig och konflikter har medfört att över 50 miljoner människor i dag är på flykt. De allra flesta flyktingar stannar kvar i närområdet, men en del söker en tryggare tillvaro i andra delar av världen. I sin senaste prognos, från april 2015, gör Migrationsverket antagandet att 80 000 nya asylsökande väntas till Sverige 2015, varav 26 500 från Syrien.³¹ Åtminstone hälften av dessa personer kan förväntas få uppehållstillstånd.

De ekonomiska effekterna av denna utveckling bestäms i hög utsträckning av hur många nyanlända som får ett jobb och hur snabbt de kan komma till sin rätt i sitt nya hemland.³² Hur vi klarar flyktingars boende och jobb är alltså avgörande både för deras egen situation och för deras bidrag till välbefindandet i Sverige.

Historiskt har Sverige skördat stora vinster av migration. Svenska utvandrare har startat företag som Greyhound, Nordstrom och Wahlgreens, medan människor som invandrat till Sverige har startat Marabou, Securitas och Felix.³³ Företag startade av dagens generation utlandsfödda anställer över 200 000 personer och bidrar med tiotals miljarder till Sveriges BNP.³⁴

Sverige står dock idag inför ett misslyckande vad gäller jobbintegrationen. Det tar orimligt sju år innan en majoritet av flyktingar får arbete. Och det tar än längre tid innan förvärvsfrekvensen närmar sig motsvarande andel för inrikes födda.³⁵

Flyktingmottagandet fungerar inte. På många platser runt om i Sverige råder en påfallande brist på ordning, logistik och samordning. Det är en situation som växt fram under decennier och som flera regeringar bär ansvar för. De nyanlända får inte det bemötande och de snabba processer de förtjänar. De placeras i tillfälliga boende som bitvis är både onödigt kostsamma och av undermålig kvalitet. Deras kompetens fångas inte upp och deras jobbmöjligheter blir därför förkrympta.

Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och ytterligare några myndigheter har att hantera en svår situation, men har i många fall också skapat onödigt byråkratiska procedurer och påbud som överlappar varandras och kommunernas uppdrag. Konsekvenserna av den otillräckliga integrationen landar hos kommunerna.

Sammantaget har utvecklingen lett till att regeringen aviserat stora kostnadsökningar för flyktingmottagande och integration. I dessa prognoser räknar inte regeringen med de uteblivna skatteintäkter som statsfinanserna förlorar på att en orimligt låg andel flyktingar yrkesarbetar.

Sverige måste klara utmaningen. Den omedelbara logistiska situationen måste lösas, boenden finnas eller byggas och framförallt måste de nyanlända komma i jobb snabbare än de gör idag. Byråkratiska regler måste ge vika för förnuftiga, enkla lösningar. Vi måste utgå från vad kommunerna behöver för att klara situationen, inte vad myndigheterna begär. Rätt svar behöver inte alltid komma från en myndighet utan kan komma från lokala initiativ, föreningar och individer. Dessa kan med små resurser ofta nå bättre resultat än de stora byråkratierna.

Att bekämpa diskriminering innebär en win-win-situation. Men diskriminering utgör bara en del av anledningen till att utrikes födda har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Omfattningen av kollektivavtal och en sammanpressad lönestruktur är andra faktorer som verkar försvåra integrationen av utrikes födda.³⁶

³¹ Migrationsverket (2015a)

³² Se exempelvis Ekberg (2009), OECD (2013b) & Ruist (2015).

³³ Se Johnson (2010) för en mer ingående beskrivning av invandringens betydelse för svenskt näringsliv.

³⁴ Efendic et al. (2012)

³⁵ SCB (2014d)

³⁶ Bergh (2014)

Centerpartiet har presenterat 20 konkreta förslag för hur en förnyad integrationspolitik bör se ut.³⁷ Dessa utgör ett reformpaket som skulle kunna skapa fler jobb, förbättra integrationen och ge fler utrikes födda en chans att på allvar integreras i det svenska samhället. Centerpartiets föreslagna reformer skulle också bromsa de senaste årens kostnadsökningar samtidigt som jobbinträdet för flyktingar påskyndas.

Snabbare vägar till jobb

Det allra viktigaste skiftet i migrationspolitiken måste ske när det gäller flyktingars möjligheter att få jobb. En relativt stor andel av de som anländer till Sverige har akademisk utbildning, i vissa fall inom bristyrken, och där spelar snabb inventering, validering och komplettering av denna utbildning en central roll. Andra flyktingar har låg utbildning med stora behov att lära på jobbet och möjlighet att börja inom enklare yrken.

Snabbare väg till jobb för de som står nära arbetsmarknaden

En betydande andel av de flyktingar som kommer från exempelvis Syrien har långa högskoleutbildningar eller erfarenhet av att driva företag. I dagsläget tar det dock för lång tid innan dessa kompetenser kan tas tillvara. Det försenar inträdet på arbetsmarknaden och försvårar integrationen. Inventering av nyanlända asylsökandes kompetenser och validering av deras utbildning måste påbörjas av Migrationsverket samtidigt som asylprocessen.

Kompletterande utbildningar är också avgörande för personer med en utländsk akademisk examen eller yrkeserfarenhet som inte är direkt överförbar till svensk arbetsmarknad. Fler utbildnings- och yrkesområden än i dag bör ges tillgång till kompletterande utbildning.³⁸ Vi vill därför att 100 miljoner per år avsätts för att utöka de kompletterande utbildningarna riktade till nyanlända flyktingar med akademisk examen inom bristyrken.³⁹ För vuxna nyanlända måste fokus i första hand vara på jobb, före kunskaper i svenska. Möjligheten att komma ut i jobb underlättar i sig språkinläring.

Jobblinjen måste gälla redan från det att man anländer till Sverige. Alla som skaffar sig ett jobb ska kunna bli arbetskraftsinvandrare. I dag måste den nyanlända vänta fyra månader innan hon kan byta spår från asylsökande till arbetskraftsinvandrare. Genom att möjliggöra spårbyte från dag ett kan nyanlända med tillräcklig kompetens för att ta sig in på arbetsmarknaden snabbare integreras.

Lägre trösklar för de som står längre ifrån arbetsmarknaden

Som nyanländ utan vare sig kunskaper i svenska eller referenser kan det vara svårt att hävda sig på den svenska arbetsmarknaden. Introduktionsjobb av den typ som idag finns för unga bör kunna omfatta alla nyanlända. Då blir det möjligt att arbeta till lägre lön samtidigt som man lär sig språket och utvecklar sin kompetens. Givet den låga andelen flyktingar som idag går in i icke subventionerade jobb kommer ett generaliserande av introduktionsjobb till nyanlända troligen minska, inte öka, nettokostnaderna för mottagande även om det är för tidigt att idag säga hur många introduktionsjobb som kan skapas.

Arbetsförmedlingen har idag ansvar för att genom etableringsplaner få flyktingar i arbete. Effektiviteten har dock visat sig vara låg och incitamentssystemet för etableringslotsar har lett till ineffektivitet och fusk. I samband med att lotssystemet görs om i grunden bör fokus ligga på prestationsbaserade ersättningar till de som får flyktingar i varaktig sysselsättning. Här kan Centerpartiets förslag om en jobbfixarpeng spela stor roll. Viktigast av allt är dock att arbetsmarknaden är flexibel och att det finns företag som är villiga att anställa. Ett gott företagsklimat är nyckeln till en god integration.

Vi måste också ta lärdom av internationella och inhemska erfarenheter av civilsamhällets betydelse för integrationen. Resurser bör flyttas från Arbetsförmedlingen till föreningar och frivilliga nätverk. I

³⁷ Centerpartiet (2015)

³⁸ Se exempelvis SACO (2015).

³⁹ Egna beräkningar baserade på SCB (2014e).

Kanada, ett land med stor invandring och bra mottagande, utgår mentorstöd från staten till föreningar som kan visa resultat. I samband med att Arbetsförmedlingen aviserat att man vill avveckla ersättningarna till etableringslotsar bör i ett första skede en del av dessa resurser, 200 miljoner kronor, flyttas över till ett program för att identifiera, finansiera, och löpande utvärdera, initiativ från civilsamhället fokuserade på integration och jobbsökande.

Vi vill införa en avtrappning av etableringsstödet som liknar den som finns i försörjningsstödet. Det ska alltid löna sig att ta ett jobb. När den nyanlända fått jobb ska inte etableringsstödet försvinna annat än stegvis under den tid hen är i etableringen. Med vårt förslag kommer marginaleffekterna av att ta ett jobb minska, mest för de personer som varit i arbete kort tid. Varje person som går från etableringsstöd till arbete skapar därtill en intäkt för de offentliga finanserna.

Flyktingar i bostad

Den akuta bostadssituationen för flyktingar har lett till högre kostnader för Migrationsverkets mottagande, undermåliga boenden, trångboddhet och till att många flyktingar fastnar på anläggningsboende utan möjlighet till egen bostad. Här måste nya lösningar till för att radikalt förbättra bostadssituationen.

Tillfälliga modullägenheter kommer behövas för att avlasta befintliga asylboenden. De behöver också byggas för dem som fått sitt uppehållstillstånd beviljat och går ut i mottagande, så att dessa människor inte blir kvar på asylboendena. För att snabba på processen och undvika överklaganden bör redan detaljplanelagda områden användas. En översyn av normen för hur stor en lägenhet ska vara vid kommunmottagande behöver också genomföras.

Dagens upphandlingssystem för asylboenden skapar möjligheter för oseriösa aktörer att tumma på boendets kvalitet för att istället plocka ut oproportionerligt stora vinster. Att det finns utrymme för privata entreprenörer att driva asylboenden är i grunden positivt, mottagandet skulle fungera ännu sämre utan dem. Men för att systemet ska vara hållbart krävs tydligare krav på kvalitet, tillsyn och en rimligare ersättning än vad som används idag.

Att starta en ny busslinje, och möjliggöra bättre pendlingsmöjligheter mellan ett mindre samhälle där det finns lediga bostäder och städer där arbetstillfällena är fler, är ofta billigare än att påbörja omfattande nybyggnation i städerna. Denna insikt bör vara närvarande när länsstyrelserna förhandlar med kommunerna om anvisningsplatser.

Kraven som ställs på boenden för ensamkommande barn är i vissa avseenden orimliga. Det leder i sin tur till orimligt höga kostnader samtidigt som boendemiljön inte är anpassad till barnens situation. Långt ifrån alla barn är i behov av HVB-hemsstandard och skulle må bättre av att bo mer självständigt. Ensamkommande barn som är över 16 år kan i hög grad bo i stödboenden för att underlätta utslussningen till ett självständigt liv.

Sammantaget bör det vara möjligt med en effektivisering av boendet på över en miljard kronor på sikt, i förhållande till den snabba kostnadsutveckling som nu sker. I närtid beräknas det finnas outnyttjade effektivitetsvinster på 600 miljoner kronor, främst drivet av mer ändamålsenliga boendeformer för ensamkommande barn i övre tonåren, respektive minskade kostnader för Migrationsverkets reguljära boenden.⁴⁰

Samarbete med kommunerna

Upphandlingsregler och organisationen av flyktingmottagandet har idag skapat en situation där många kommuner med extremt kort varsel informeras om att flyktingboenden upphandlats i deras kommun.

⁴⁰ Beräknat på att en låg men ökande andel av de ensamkommande barn som är över 16 år bor i mer självständiga stödboenden, till en snittkostnad om 900 kronor per dygn, i stället för på boenden med HVB-hemsstandard till en kostnad av 1 900 kronor per dygn. Därtill att Migrationsverket hyr 1000-2000 lägenheter på orter med lägre hyreskostnader än nuvarande boenden.

Många kommuner som idag tar emot en stor andel flyktingar förväntas också i praktiken bära stora kringkostnader, då den kompensation de får inte täcker alla kostnader. Regler och arbetssätt måste göras om i grunden för att skapa ett bättre samarbetsklimat med kommunerna.

Systemet för kostnadsersättning till kommunerna vid flyktingmottagande är krångligt och otillräckligt. Detta systemfel minskar kommunernas förtroende för mottagandet och för Migrationsverket. Därför behövs reformer som gör att ersättningssystemet lever upp till sina syften: att kommunerna får full kompensation för de kostnader som är kopplade till asylboenden, kommunplaceringar och anhöriga. En beräkning av kringkostnader som idag inte kompenseras, främst skolbyggnader och annan infrastruktur, skattar den samlade långsiktiga årliga kostnaden till 700 miljoner kronor, utöver den kompensation som redan sker, med en kompensation i ett första steg om 600 miljoner kronor.⁴¹

Alla typer av mottagande behöver räknas in när kommuntalen för ensamkommande barn och länstalen för nyanlända fastställs. Tillräcklig hänsyn tas idag inte till hur stort mottagande kommunerna har i övrigt, exempelvis hur många flyktingar i eget boende som finns i kommunen. Sådant mottagande påverkar också kommunala verksamheter i stor utsträckning och måste därför beaktas.

Kommunerna måste ges möjlighet att förbereda den egna organisationen och informera sina invånare när asylboenden öppnas. Här krävs att Migrationsverket får ett tydligt uppdrag att föra en dialog och samverka med kommunerna. I Alliansens budget finns också krav på att Migrationsverket ska ges möjlighet att driva anläggningsboenden i egen regi. Det kan motverka den bitvis väldigt sneda geografiska fördelningen av var asylboenden är placerade.

En snabb inlärnin g av svenska är nyckeln till det svenska samhället och det svenska skolsystemet. Nyanlända barn ska ges tillräckligt stöd för att snabbt lära sig språket genom förberedande introduktionsklasser med intensiv språkundervisning. Utbildningen ska bekostas av staten och finnas tillgänglig i alla kommuner. Vi beräknar att ett sådant program skulle motsvara en nettokostnad om 300 miljoner kronor, främst bestående av vidareutbildning och rekrytering av speciallärare.⁴²

Sammantaget väntas Centerpartiets föreslagna förändringar i flyktingmottagandet på kort sikt leda till ökade kostnader för staten på 400 miljoner kronor. Här ingår ökade kostnader för mottagande på kort sikt på 1,2 miljarder kronor och besparingar på kostnader för boende på 600 miljoner, samt på medelfristig sikt ökade kostnader på 1,3 miljarder kronor och minskade kostnader på 1,2 miljarder kronor i förhållande till den snabba kostnadsökning som skett.⁴³ På längre sikt bedöms de positiva jobbeffekterna av de föreslagna reformerna leda till omfattande besparingar. Det är också viktigt att notera att en ökad kompensation till kommunerna inte innebär en ökad kostnad för offentlig sektor som helhet, utan enbart att kostnader som idag bärs av kommunerna omfördelas till staten. Netto innebär alltså Centerpartiets förslag vissa kostnadsbesparingar för offentlig sektor till följd av effektiviseringar.

⁴¹ Egna beräkningar baserade på Migrationsverket (2014).

⁴² Egna beräkningar baserade på Migrationsverket (2015a), Skolverket (2014) och ESV (2005).

⁴³ Kostnaderna består av intensivkurser i svenska för nyanlända barn (300 miljoner), kompensation till kommunerna (600 miljoner som växer till 700 miljoner), fler kompletterande utbildningar (100 miljoner) och satsningar på civilsamhället (200 miljoner). Besparingarna består av effektivare och mer ändamålsenliga boenden (600 miljoner som växer till en miljard) samt omprioriteringar från etableringslotsar (200 miljoner).

6.4 Grön tillväxt i hela Sverige

Centerpartiet har varit med och åstadkommit historiska resultat för miljön. Vi är stolta över att klimatutsläppen har sjunkit och att utsläppen av kväve och fosfor i Östersjön har minskat under vår tid i regeringsställning. Den förnybara energin har ökat till att totalt utgöra en majoritet av energiförsörjningen. Utsläppen från vägtransporterna har för första gången varaktigt börjat minska tack vare smarta styrmedel som exempelvis miljöbilspremien.

Vi vill nu att Sverige fortsätter med reformer för klimatet, för mer förnybar energi i våra transporter och i vår elproduktion, för en bättre havsmiljö, för ren luft och vatten, och för mindre gifter i vardagen.

Hållbar ekonomisk tillväxt går hand i hand med våra ambitiösa miljömål. Marknadsbaserade styrmedel, där förorenaren betalar för sin miljöskada och där det är lönsamt att agera miljövänligt, är effektiva såväl ur klimatsynpunkt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

En verklig miljöomställning kräver en politik som uppmuntrar innovationer och grönt entreprenörskap samt underlättar och understödjer ekonomisk tillväxt och förändring. Omvänt kommer omställningen bromsas av en omodern politik som helt förlitar sig på det offentliga, på statliga investeringar finansierade med skattehöjningar där skattebetalarna och inte förorenarna betalar och som i grunden misstror ekonomisk utveckling och tillväxt. En sådan politik kommer heller inte fungera som det internationella föredöme som krävs för en global omställning.

Sverige har idag stora resurser och världsledande företag i centrum för omställningen, från produktion av grön bioenergi till världsledande teknikföretag med energibesparande lösningar. Genom att tidigt skapa förutsättningar för en stark miljöorienterad hemmamarknad i Sverige och EU kan vi utveckla lösningar som resten av världen senare kommer anamma och där svenskt näringsliv utgör ett föredöme.

Centerpartiet ville att den nu tillsatta energikommissionen skulle analysera hela energisystemet. Vi beklagar därför att regeringen enbart valt att fokusera på elproduktion, men vi kommer att vara en konstruktiv kraft för mer förnybart och för en långsiktig och stabil energiförsörjning i kommissionens arbete. Alliansens klimat- och energiöverenskommelse vill vi ska utgöra grunden för kommissionens arbete för en fortsatt grön omställning och med förutsättningar att skapa en blocköverskridande överenskommelse.

Sverige har bevisat att tillväxt kan ske parallellt med mindre miljöpåverkan. Vår BNP har växt med mer än 60 procent sedan 1990, samtidigt som utsläppen av växthusgaser har minskat med drygt 22 procent.⁴⁴ Mycket har gjorts, men mycket mer kommer att behöva göras framöver. Miljö och ekonomisk tillväxt går hand i hand.

Grön skatteväxling

Centerpartiet vill se en grön skatteväxling, där förorenar betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatten på arbete. Vi både sätter pris på miljön och återför dessa intäkter för att sänka skattebördan på sådant som har stor samhällsekonomisk nytta, som jobbskapande i växande företag. Detta bör vara en ledstjärna för skattepolitiken i tider av små marginaler i statsfinanserna. Över tiden kommer miljöpåverkan minska och med den skatteintäkterna och skattetrycket. Målet är ytterst att miljöskatterna som andel av de totala skatterna, och i absoluta termer, ska minska i takt med att miljöförstöringen minskar.

Regeringen har tyvärr helt övergivit idén om grön skatteväxling. Skatterna har höjts på utsläpp, men inte sänkts på arbete. Istället har skattehöjningarna på arbete varit mångfalt större och skatten

⁴⁴ Tillväxtsiffror från SCB (2015c), statistik över Sveriges koldioxidutsläpp från Naturvårdsverket (2015).

dessutom höjts på förnybar energi, motsatsen till grön skatteväxling. Sammantaget rör det sig om röd skattehöjning, inte grön skatteväxling.

Giftfri vardag och kemikalieskatt

Den allt längre listan av hälsovådliga och miljöpåverkande kemikalier som omger oss i vardagen är ett av vår tids främsta miljöhot. Vissa kemikalier bör förbjudas, men det finns en lång rad kemikalier som är vanligt förekommande i vår vardag som inte är giftiga nog att förbjudas, men som i större mängder ändå är negativa för hälsan och som därför bör minskas och bära sina miljökostnader. Därför tillsatte Alliansregeringen en offentlig utredning om att införa en Kemikalieskatt, som presenterade sina slutsatser i mars 2015.⁴⁵ Utredningen föreslår en skatt på viss elektronik och byggmaterial syftande till att minska användandet av flamskyddsmedel och ftalater som beräknas ge 1,2 till 4,4 miljarder kronor i intäkter per år, med 2,4 miljarder som huvudscenario.⁴⁶

Kemikalieinspektionen har tidigare undersökt en kemikalieskatt på ftalater och allergi- eller cancerframkallande färgämnen i kläder och skor i konsumentledet, men denna föreslås inte i utredningen.⁴⁷ Utredningen är på remiss men vi kan konstatera att fullt införda väntas dessa kemikalieskatter skapa ett utrymme för grön skatteväxling med sänkta skatter på arbete. Vi kommer att återkomma i kommande budgetar med konkreta reformförslag på detta område.

Förbättra EU:s utsläppsmarknad med hållbart pris på koldioxid

För en stor del av Sveriges klimatutsläpp sätts priset på utsläppen av det gemensamma systemet för utsläppshandel inom EU ETS. Där har priset på utsläpp minskat kraftigt på senare tid. Skälet är att det har uppstått ett överskott av utsläppsrätter. Företagen har inte behövt släppa ut så mycket som förväntat, dels tack vare klimatinsatser, dels på grund av den utdragna ekonomiska krisen som minskat industrins produktion. Samtidigt har EU inte varit tillräckligt ambitiösa i klimatpolitiken, med bara 20 procents minskade utsläpp till 2020 och inte 30 procent. Sammantaget har detta lett till att det funnits ett för stort antal utsläppsrätter, till ett mycket lågt pris.⁴⁸ Det extremt låga utsläppspriset gör det i flera fall olönsamt att investera i förnybar energi och bromsar marknaderna för nya lösningar.

Lösningen är att EU:s utsläppsminskningar skärps ytterligare när detta ändå kan ske till en så låg kostnad för företagen. I första hand är detta en klimatåtgärd. Men det är också centralt för att EU med låga utsläpp ska kunna bli ett varaktigt föredöme för omvärlden, samt för att få utsläppsmarknaden att fungera bättre. Genom att minska antalet utsläppsrätter ökar priset på dem och klimatpåverkan blir dyrare. När medlemsstaterna kan sälja utsläppsrätterna till ett högre pris kan de använda intäkterna till att minska skattebördan på arbete. Skulle priset återgå till tidigare nivåer, mellan 15 och 25 euro per ton, kommer de svenska statsfinanserna att få ett tillskott på flera miljarder kronor per år som kan användas till att minska skattebördan på arbete.

I brist på en långsiktig lösning kan utsläppen inom EU:s utsläppshandel minskas genom en så kallad ”set aside”, där utsläppsrätter motsvarande två miljarder ton koldioxid helt enkelt läggs åt sidan, och inte återförs med mindre än att priset når en viss nivå. Dessa frågor har stor budgetpåverkan i Sverige men kan bara bedrivas inom ramen för förhandlingar och beslut på EU-nivå.

Styrmedel och infrastruktur för gröna transporter

Transportsystemet står för cirka en tredjedel av Sveriges klimatutsläpp och för betydande utsläpp av hälsovådliga partiklar. Under lång tid har dessa utsläpp inte minskat i linje med övriga utsläpp, men under senare år har nya styrmedel, som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt

⁴⁵ SOU 2015:30

⁴⁶ För elektronik rör det sig om 8 kronor per kilo vitvaror och 120 kronor per kilo för övrig elektronik, med avdrag upp till 75 procent för varor med minst mängd farliga kemikalier. För byggmaterial innehållandes PVC rör det sig om 10 kronor per kilo med avdrag upp till 75 procent för varor utan ftalater.

⁴⁷ Kemikalieinspektionen (2013)

⁴⁸ Se exempelvis Zetterberg et al. (2014) för en beskrivning av problemen.

och miljöbils- och supermiljöbilspremien, bidragit till en tydlig minskning. Denna omställning bör dock påskyndas med nya styrmedel för att nå en fossiloberoende fordonsflotta.

Bonus-malus för personbilar och förlängd supermiljöbilspremie

Alliansregeringen antog i sin budget för 2015 principen om ett system av miljöbonusar och miljöavgifter på bilar, så kallad bonus-malus. Nyköp av bilar med låga eller inga utsläpp får rejäla miljöbonusar som finansieras med avgifter på de bilar som har höga utsläpp. Hybridbilar som kan använda både förnybara och fossila bränslen får särskilda bonusar, och lätta lastbilar får även de bonusar och avgifter beroende på utsläpp. Miljöbonusarna och miljöavgifterna förändras sedan gradvis i takt med teknikutvecklingen. På så vis skapas ett ständigt tryck att minska utsläppen i den svenska bilparken och att göra den svenska bilmarknaden ledande i teknikomställningen.

Det sker just nu en snabb utveckling mot mindre utsläpp, förnybara bränslen och inte minst eldrift. De tekniska aspekterna kring detta bonus-malus-system bör nu snarast utvecklas och förfinas för att införas under 2016. Bonus-malus-systemet är till sin utformning tänkt att vara statsfinansiellt neutralt, med en viss säkerhetsmarginal för att möta en oväntat snabb omställning. I väntan på införandet av ett bonus-malus-system beslutades i Alliansens gällande budget för 2015 att förlänga supermiljöbilspremien för de mest miljövänliga bilarna med 215 miljoner kronor.

Fortsatt skattebefrielse för biodrivmedel och förnybar el för eget bruk

Biodrivmedel, som biogas och E85 etanol, har varit centrala för att minska klimatpåverkan från den svenska bilparken. För att även öka låginblandningen av bränslen bör ett kvotpliktssystem införas som stegvis ökar kraven fram mot 2030 då Sveriges fordonsflotta ska vara fossiloberoende. Till en början bör Sverige fortsätta att driva förlängningen av skattebefrielsen för höginblandade och rena biodrivmedel, så att dessa kan fortsätta att vara viktiga delar av klimatomställningen av den svenska fordonsflottan. Såväl beräkningsgrunder som premisserna för EU-kommissionen resonemang kring överkompensation av biodrivmedel bör synas noga så att de inte får orimliga konsekvenser och ett undantag för höginblandade bränslen kan fortsätta att försvaras, såsom under åren med Alliansregeringen.

Regeringen har också beslutat att förnybar energi som produceras för eget bruk, genom solpaneler eller mindre vindkraft, över en effekt på 144 kilowatt ska belastas med energiskatt om cirka 30 öre per kilowattimma. Detta skapar kraftigt försämrade incitament för den önskvärda utvecklingen av den småskaliga produktionen av förnybar el hos företag och kommuner. Detta förslag bör inte genomföras. Även regeringens förslag om kraftigt försämrat ROT-avdrag riskerar att slå mot solcellsförsäljningen eftersom många använder sig av ROT-avdrag istället för det särskilda stöd för installation som finns, då ROT-avdraget är både enklare och snabbare.

Miljölastbils- och miljöbusspremie

Tunga fordon är på många platser livsnödvändiga för den lokala ekonomin då ingen annan transportinfrastruktur kan uppnå samma finmaskighet som vägnätet. Utsläppen från lastbilar har dessvärre varit envist höga och allvarliga för Sverige som klimatföredöme. En kilometerskatt, med ensidigt fokus på avstånd och inte bränsle, skulle dock drabba jobb beroende av lastbilstransporter samtidigt som miljöeffekten blir mycket liten, då alternativ transportinfrastruktur saknas på många platser i landet.

Sverige är en världsledande lastbillstillverkare och det vore naturligt att Sverige också har världens bästa miljöprestanda på vår lastbilspark. Frågan om hur den nya miljöklassen ska definieras behöver utredas då nuvarande euroklasser för lastbilar är inriktade på partikelutsläpp och inte klimatutsläpp. På samma sätt behöver de mest miljövänliga bussarna uppmuntras.

För att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar och miljöbussar föreslår vi en miljölastbils/busspremie, som riktar sig till de lastbilar som har minst klimatutsläpp. Premien måste vara kraftfull nog att styra investeringar i lastbilar och bussar, i

storleksordningen flera hundra tusen kronor, och omfatta tillräckligt många fordon för att påverka utvecklingen.⁴⁹

Det andra och kompletterande sättet att förbättra lastbilarnas miljöprestanda är att de tankas på biodiesel och andra direkta substitut till fossildrivmedel med liten klimatpåverkan. För att stimulera framväxten av dessa drivmedel krävs kompletterande miljöpremier som belönar användandet av en hög andel förnybart bränsle.

Centerpartiet vill satsa 300 miljoner kronor på en kraftig miljölastbilspremie 2017 och 450 miljoner kronor 2018. Vi återkommer i höstens budgetmotion med skarpa förslag kring detta.

Infrastruktur med laddstolpar i hela landet och biogasstöd

För att underlätta för de nya förnybara drivmedlen att ersätta befintliga distributionsnätverk för fossila drivmedel och nå en kritisk massa behövs en ny infrastruktur för laddning av elbilar. För detta ändamål avsatte Alliansregeringen 300 miljoner kronor för att finansiera utbyggnaden av minst 10 000 laddstolpar i hela Sverige, resurser som inte finns kvar separat i den nya regeringens klimatinvesteringsplaner. Centerpartiet beklagar regeringens beslut att ta bort den specifika satsningen på laddstolpar.

Biogasproduktion ger positiva effekter för klimatet och minskar samtidigt övergödningssproblemen. Alliansregeringen införde ett produktionsstöd för biogas och ett investeringsstöd för biogasanläggningar inom ramen för Landsbygdsprogrammet (ersättning för metangasreducering). Det finns fortsatt stor potential för biogastillverkning i Sverige och Centerpartiet vill därför satsa ytterligare 50 miljoner kronor om året på stöd till biogasproduktion. Vi återkommer i höstens budget med skarpa förslag kring laddstolpar och ökat stöd till biogasproduktion.

Styrmedel för förnybar energi och elcertifikat

Sverige är idag världsledande inom förnybar energi. Under Alliansregeringen tiofaldigades vindkraftens installerade effekt och produktion, och bioenergin ökade med över 50 procent. Målet om att mer än hälften av energitillförseln skulle vara förnybar till 2020 nåddes redan 2012. Avgörande för denna utveckling är Alliansens energiöverenskommelse och utbyggnaden av elcertifikaten, som ålägger energiproducenter att producera en viss andel förnybar energi. Utvecklingen måste nu fortsätta och påskyndas för att nå en helt igenom förnybar energiproduktion inom en generation, med en fortsatt utbyggnad av elcertifikaten. Centerpartiet vill därför se en ambitionshöjning inom elcertifikatsystemet. Regeringens förslag om ny ambitionsnivå innefattar dock den tidigare nämnda höjda skatten på förnybar elproduktion. Denna skattehöjning säger vi bestämt nej till.

Havsmiljö och andra miljöekonomiska styrmedel

Även för en bättre havsmiljö finns behov att utveckla nya styrmedel, där förorenaren betalar. Insatser för en omställning mot mindre utsläpp i såväl Östersjön som Nordsjön bör premieras, liksom insatser för att återställa den marina miljön, inte minst i Östersjön. Sådana nya system behöver dock på sikt omfatta alla de länder som har miljöpåverkan på Östersjön och Nordsjön och spegla detta delade ansvar för den marina miljön. Vi kommer att återkomma i kommande budgetar med reformförslag på dessa områden.

Andra styrmedel för grön tillväxt kommer att behöva tillkomma för att stärka utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Nedskräpning beivras fortfarande i låg utsträckning i Sverige trots höga kostnader för samhället. Nya styrmedel och mer konsekvent beivrande av nedskräpning kan både minska kostnaderna och öka intäkterna på lokal och regional nivå. I regeringens utredning om ekosystemtjänster pekas möjligheter ut att med styrmedel skapa kompensation för viktiga ekosystemtjänster som pollinering och biologisk kontroll av skadedjur.⁵⁰

⁴⁹ För beräkningar se FORES (2012)

⁵⁰ SOU 2013:68

6.5 Världens modernaste landsbygd och grönaste städer

Centerpartiet vill att det ska finnas förutsättningar att leva, arbeta och driva företag i hela Sverige. Så byggs en hållbar tillväxt som kommer fler till del. Besöksnäringen växer i hela vårt land och vår tunga basindustri och tillverkningsindustri fortsätter att skapa jobb, inte minst på landsbygden. Många mindre platser och kommuner långt från storstadsområdena tillhör redan idag de mest dynamiska och snabbväxande i vårt land, en utveckling som skulle kunna spridas till många fler orter om bara de rätta förutsättningarna skapades. För detta krävs politiska reformer som gör det enklare att skapa jobb och starta, driva och utveckla företag i hela landet.

Staden och landsbygden är beroende av varandra. Med skogens resurser tillverkas hus, möbler och drivmedel, med malmen och mineralerna skapas förutsättningar för stålkonstruktioner och bygget av såväl elbilar och mobiltelefoner. Med sol-, vatten- och vindkraft skapas vår framtida energi, för att inte tala om maten och drycken som landsbygden producerar. Detta samband är viktigt när vi pratar om vikten av att kunna bo och verka i hela landet. Då krävs både världens modernaste landsbygd och grönaste städer.

Centerpartiet var i regeringsställning drivande för att förbättra infrastrukturen och företagsklimatet i hela landet. På landsbygden satsade vi pengar på kommersiell service och bredband. Vi förstärkte landsbygdsprogrammet och sänkte kostnaderna för lantbruket. I städerna har vi drivit på för utbyggd kollektivtrafik samt tätare och miljövänligare bebyggelse. Vi har öppnat upp för ett mer levande gatuliv och en mer tillåtande attityd från tjänstemän gentemot företagare.

Vägar och järnvägar

Infrastrukturinvesteringarna har under lång tid varit låga i förhållande till behovet. Efter en långvarig nedgång, som bottnade 2005, har investeringarna vänt upp igen som ett resultat av Alliansens satsningar. Men ytterligare investeringar i hela landet kommer att krävas i framtiden, framförallt på järnvägen. Utbyggd järnväg innebär ökade möjligheter att på ett miljövänligt sätt resa och pendla inom hela Sverige. Järnvägen är därutöver en grundläggande förutsättning för industrin, som är beroende av den för godstransporter. Av dessa anledningar behöver vi bland annat investera i nya stambanor för höghastighetståg i Sverige. På så sätt knyts hela landet ihop, kapacitet för godstransport frigörs och möjligheten att arbetspendla ökar. Inte minst norra Sverige behöver förstärka sitt järnvägsnät med bland annat bygget av Norrbottenbanan, förstärkt kapacitet på Inlandsbanan och dubbelspårsutbyggnad på Ostkustbanan.

Det finns också ett antal vägprojekt som är viktiga för att förbättra Sveriges företagsklimat och livskvaliteten i hela landet. Inte minst måste statens länsvägar samt det finmaskiga och kapillära vägnätet, bestående av enskilda och samfälliga vägar, underhållas och förbättras.

Sverigebygget

Med Sverigebygget har Centerpartiet varit med och möjliggjort en historisk satsning på den nationella infrastrukturen. Inom ramen för Sverigebygget planeras nu nya stambanor för höghastighetståg mellan Stockholm och Göteborg och mellan Stockholm och Malmö. Detta innebär den största samlade investeringen i järnväg sedan byggandet av de första stambanorna under 1800-talet. Vidare ska förutsättningarna för att bygga ut järnvägen i norra Sverige utredas. Dessa infrastrukturinvesteringar ska i sin tur möjliggöra ett betydande bostadsbyggande med ett mål om 100 000 nya bostäder. Det är därför glädjande att regeringen valt att fortsätta med Sverigebygget, om än under det nya namnet Sverigeförhandlingen. Viktigt är dock att grunden för finansieringen av Sverigebygget består, genom utnyttjandet av de värden som skapas genom infrastrukturinvesteringarna för bostäder och mark.

OPS-lösningar

Vid infrastrukturinvesteringar är det viktigt att använda sig av privat kapital, både för att förstärka finansieringen men framförallt för att stärka kostnadseffektiviteten och genomlysningen av infrastrukturprojekten.

Offentlig-privat samverkan (OPS) innebär ett långsiktigt avtal mellan det offentliga och en privat part om tillhandahållande av en offentlig tjänst, vanligen infrastruktur. Den privata parten ansvarar då för att finansiera och bygga den avtalade anläggningen samt driva den under en period, alternativt ta del av de intäkter som skapas av infrastrukturen, varefter anläggningen återgår till det offentliga.

OPS-lösningar av infrastrukturprojekt är vanliga internationellt, medan det i Sverige fortfarande är sällsynt. Detta är beklagligt eftersom OPS ofta innebär flera fördelar. De offentliga anslagen till investeringar i infrastruktur är inte tillräckliga för att genomföra alla de projekt som är samhällsekonomiskt nyttiga. OPS möjliggör tidigareläggning av sådana projekt utan att ta på kort sikt ta budgetutrymme i anspråk. Projektets kostnad återbetalas istället över en längre tid, som motsvarar anläggningens livslängd. OPS medför även potentiella effektivitetsvinster. När den privata parten är ansvarig för både projektering, byggande, drift och underhåll skapas starka incitament att hålla nere kostnaderna och bygga med kvalitet.⁵¹

Centerpartiet anser att möjligheten till OPS-lösning borde utnyttjas mer. Det finns ett flertal infrastrukturprojekt där samhället skulle tjäna på en tidigareläggning. Vi anser att Trafikverket skall få i uppdrag att peka ut och driva 10-15 av de objekt som finns angivna i nationell plan i form av OPS, i syfte att skaffa kunskap och erfarenhet samt öka effektiviteten.

Digital infrastruktur

Fortsatt utbyggnad av den digitala infrastrukturen är en förutsättning för fortsatt tillväxt. Potentialen i hela landet kan inte tas tillvara om inte den digitala infrastrukturen också fungerar överallt. Centerpartiet har därför tillsammans med övriga Allianspartier tagit flera viktiga initiativ till utbyggnaden av mobiltelefoni och bredband. År 2009 fastställdes ett nationellt mål att 90 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till minst 100 Mbit per sekund senast år 2020. På initiativ av Centerpartiet har Alliansregeringen fördubblat investeringarna i bredbandsutbyggnad på landsbygden. Under programperioden fram till 2020 planeras 3,25 miljarder i investeringar, att jämföra med 1,6 miljarder under föregående programperiod.

Utöver detta har Centerpartiet i Alliansregeringen sett till att ett Bredbandsforum bildats, med uppgift att vara en arena för dialog och samverkan mellan regeringen, myndigheter, organisationer och företag som verkar på den svenska bredbandsmarknaden. Regeringen föreslår nu att 18 miljoner kronor ska dras ned på bredbandskoordinatorer. Centerpartiet avvisar detta förslag och investerar således 18 miljoner kronor mer än regeringen på dessa bredbandskoordinatorer.

Alliansregeringen öronmärkte också det så kallade 800 MHz-bandet för mobiltelefoni år 2007. Centerpartiet och Alliansen tog därefter ytterligare steg och beslutade att frigöra 700 MHz-bandet för användning av mobilt bredband och mobiltelefoni från och med år 2017. Med hjälp av detta ytterligare utrymme möjliggörs en fortsatt utbyggnad av mobiltelefonin och trådlös datakommunikation i hela landet, inte minst i glesbygd.

Post- och telestyrelsen publicerade i april 2015 den rapport som Centerpartiet och Alliansen beställde med anledning av beslutet att frigöra 700 MHz-bandet.⁵² Det är viktigt att regeringen skyndsamt tar till sig rapportens innehåll och fortsätter det arbete som Centerpartiet inledde med att förbättra tillgången till digital infrastruktur i hela landet.

Kommersiell service

Många orter på landsbygden har de senaste decennierna upplevt en omvälvande utflyttning. Färre invånare och sämre kommersiell service har utgjort en negativ och självförstärkande spiral. Informationsteknologi och bättre transporter har gjort livet på landsbygden enklare. Men fortfarande finns ett behov av en fungerande kommersiell service på den lokala orten. Lanthandeln och andra

⁵¹ För utvärdering av OPS-lösningars effekter, se exempelvis National Audit Office (2009), PWC (2010) och Duffield (2008)

⁵² Post- och telestyrelsen (2015)

typer av butiker erbjuder inte bara varor och information till de som inte kan, eller vill, resa till en centralort, utan fyller även en viktig social funktion. Ofta är lanthandeln navet för det lokala näringslivet och civilsamhället, som skapar fler möjligheter för jobb och boende.

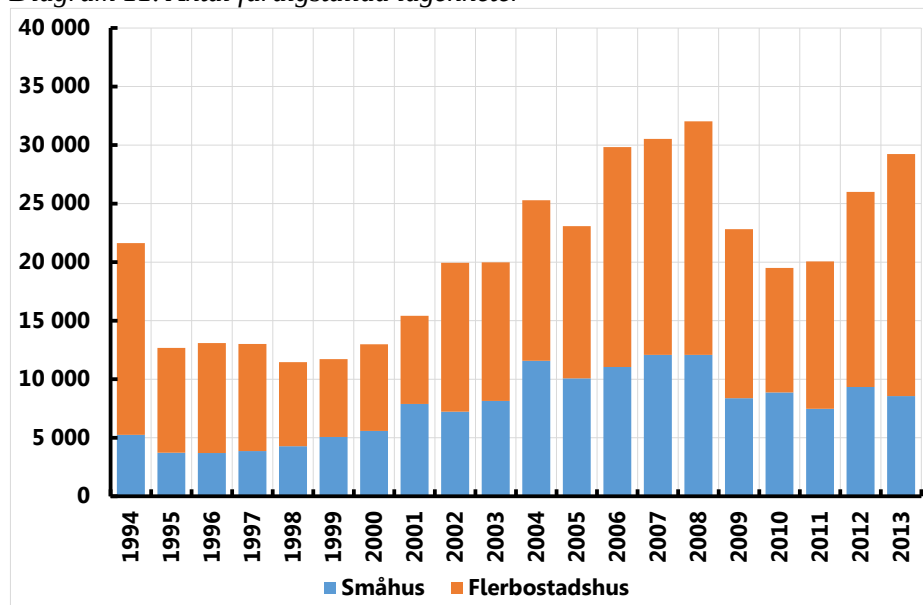
Centerpartiet inser betydelsen av kommersiell service på landsbygden. Inom Alliansregeringen drev vi på starkt för investeringar i den lokala servicen och lyckades få igenom en kraftig ambitionshöjning. Med start 2014 satsas nu 700 miljoner kronor över sju år på att säkerställa lokal service på landsbygden. Detta innebär ett femfaldigande jämfört med tidigare nivå.

Centerpartiet och Alliansen tillsatte i januari 2014 en utredning för att ytterligare analysera hur den kommersiella servicen ska kunna garanteras i hela landet.⁵³ Utredningen presenterade sitt betänkande i mars 2015. Betänkandet innehöll förslag om två nya typer av stöd till försäljningsställen av dagligvaror i utsatta glesbygdsområden. Det ena stödet föreslås riktas mot försäljningsställen av dagligvaror med ett varierat utbud av sådana varor, medan det andra stödet föreslås riktas mot mycket små försäljningsställen av dagligvaror som bedöms vara strategiskt viktiga för tillgången till annan typ av service. Dessa förslag möjliggör en effektiv och precis stödform till verksamheter med stor inverkan på det omgivande lokala näringslivet. Båda former av stöd bör snarast möjligast omsättas i konkreta förslag. Centerpartiet kommer fortsatt prioritera arbetet för att garantera tillgången till kommersiell service i hela landet och avser återkomma med förslag om att 35 miljoner kronor per år läggs på de ovan nämnda stöden i höstens budgetmotion.

Ökat bostadsbyggande

Trots en kraftig ökning av antalet nybyggda lägenheter under de senaste två mandatperioderna håller byggandet inte jämna steg med den ökande efterfrågan och det finns därför en bostadsbrist i Sverige.⁵⁴ Bostadsbristen syns bland annat i rekordhöga bostadspriser i städer och långa hyresköer. Att nybyggnationen sedan flera decennier inte förmår att möta efterfrågan tyder på att det finns kvarvarande systemfel som måste åtgärdas.

Diagram 11. Antal färdigställda lägenheter

Källa: SCB (2014c)

Sverigebyggets infrastrukturinvesteringar möjliggör ökat bostadsbyggande och är ett stort steg på vägen. Men för att råda bot på bostadsbristen behöver vi också ett fortsatt arbete med att ta bort och ändra stela, olämpliga och svårtolkade regler som hindrar nybyggnation. Alliansregeringen har redan

⁵³ SOU 2015:35

⁵⁴ Boverket (2014)

genomfört ett omfattande regelförenklingsarbete. Men många hinder för byggande återstår. Plan- och Bygglagen behöver fortsatt reformeras med ett fokus på ett mer flexibelt användande av planinstrumentet och kortare planeringsprocesser. Bullerregler, tillgänglighetskrav och riksintressen behöver bli mer ändamålsenliga och inte i onödan begränsa bebyggelse. Även den privata initiativrätten kan utvecklas och stärkas. Det kommunala självstyret ska fortsatt värnas. Samtidigt behöver regionplaneringen stärkas i framförallt storstadsområdena.

De bostadssubventioner, kombinerade med hårt reglerade krav och stopp i regelförenklingsarbetet, som regeringen nu föreslår är fel väg att gå. Subventionerna avvecklades då de inte förmådde öka nybyggnationen utan istället bidrog till högre kostnader. Antingen kommer byggandet inte bli av då det trots subventionerna inte är lönsamt, på grund av de omfattande regleringarna. Eller så kommer byggande genomföras till högre kostnad, på skattebetalarnas bekostnad. Vi riskerar också att få en byggbroms då pågående projekt avstannar och omstruktureras för att anpassas till de nya regelverken.

Det bör också noteras att ROT-avdraget dras ner i hela landet, medan subventionerna uttryckligen riktas till våra storstadsområden. Subventionen per kvadratmeter är som störst i de största städerna, och som minst i de minsta byarna. Det är ytterligare ett exempel på hur regeringens politik aktivt bidrar till ökad centralisering.

Ökad konkurrens i byggsektorn behöver uppmuntras. Konkurrensverket bör ha en striktare övervakning av branschen. Och konkurrens från utlandet bör uppmuntras genom exempelvis internationellt harmoniserade byggstandarder.

Bättre utnyttjande av det befintliga beståndet

Den låga nybyggnationen är inte det enda skälet till den rådande bostadsbristen. Ett i vissa fall större problem är det ineffektiva utnyttjandet av det redan existerande bostadsbeståndet.⁵⁵ Vi har ungefär lika många bostäder per invånare idag som 1990. Bland annat Boverket anser det omöjligt att enbart bygga bort bostadsbristen. Det behövs även åtgärder som möjliggör ett bättre användande av det befintliga bostadsbeståndet. Centerpartiet vill se fortsatta möjligheter till andrahandsuthyrning, ökade möjligheter till privat uthyrning i egen fastighet, ombildning till ägarlägenheter och en friare hyressättning.⁵⁶

För att bevara och rusta upp existerande fastigheter är det också viktigt att bibehålla ROT-avdraget, som är avgörande för att minimera svartjobb inom byggsektorn. Det krävs förenklningar i kommunernas detaljplanearbete som gör det enklare att förtäta och renovera inom befintligt bestånd. En översyn som syftar till att begränsa mängden av överklaganden är också ett sätt att öka takten i nybyggnationen.

Enklare strandskydd för fler bostäder

Ett av de största hindren för att utveckla attraktiva boendemiljöer på landsbygden är strandskyddet. Det finns delar av vårt land där restriktivitet är klokt vad gäller strandnära nybyggnation. I områden som präglas av en hög exploateringsgrad ska allmänhetens tillgång till stränder för friluftsliv och rekreation värnas.

Sverige har dock tillgång till tusentals mil av obebyggda stränder. Med undantag för delar av våra havsområden, ett fåtal tätt bebyggda områden och skärgårdsöar, finns i vårt land ingen egentlig konflikt mellan strandnära boende och allmänhetens möjlighet till strandnära friluftsliv och rekreation. Det finns många vackra omgivningar och strandnära lägen som skulle kunna erbjuda människor attraktiva boendemiljöer på landsbygden, utan att den biologiska mångfalden eller tillgängligheten för allmänheten behöver påverkas negativt.

⁵⁵ Boverket (2013)

⁵⁶ Även Bokriskommittén (2014), Nybyggarkommissionen (2014) och OECD (2015a, 2014b) föreslår bland annat regelförenklningar och ett mer marknadsbaserat hyressystem.

Därför behöver strandskyddet förändras. Idag utgör det en hämsko på landsbygdens utveckling. Möjligheten att bygga i strandnära läge i landsbygdsområden med god tillgång till stränder är en viktig pusselbit för att kunna utveckla landsbygden och bidra till att hela Sverige ska kunna utvecklas och växa.

Alliansens arbete med Länsstyrelsernas handläggningstider har gett resultat. Men precis som med regelförenklingsarbetet kan mer göras för att förkorta handläggningstiderna ytterligare, i synnerhet de kommunala.

Effektivare och mer nära myndigheter

Det finns anledning att se över de statliga myndigheternas lokalkostnader och lokalisering. De senaste åren har lokalkostnaden för statliga myndigheter ökat med fyra miljarder kronor.⁵⁷ Det pågår också en smygcentralisering, där lokalarean ökar i Stockholm och Malmö men minskar i övriga landet.⁵⁸

Centraliseringen är inte explicit påbjuden av politiken, men den har tillåtits ske i det tysta. För liten hänsyn har tagits till den aggregerade effekten av många små centraliseringsbeslut på myndighetsnivå. Det var bland annat mot bakgrund av detta som Centerpartiet tidigare i år tog initiativ till en riksdagsdebatt om centraliseringen av myndigheter och bromsade nedläggningen av regionala skattekontor.

Centraliseringen är problematiskt av främst två skäl. För det första är kvadratmeterhyran i Storstockholm 62 procent högre än i övriga landet. För myndigheter inom central förvaltning är kvadratmeterhyran dubbelt så hög i Stockholm. En ökad centralisering riskerar alltså att leda till stigande lokalkostnader för myndigheterna. Många privata tjänsteföretag har av detta skäl utlokaliserat sin verksamhet till mindre orter med lägre kostnader, något offentliga myndigheter med fördel kan dra lärdom av. Genom att minska myndigheternas lokalarea i storstädernas kärnor frigörs där också värdefulla och välbehövliga lokaler för såväl boenden som kommersiella fastigheter.

För det andra är det rimligt att myndigheter finns där folk bor och verkar. Människor utanför storstäderna är med och betalar för verksamheten och borde därför få ta del av servicen. För företagare är det exempelvis bra om det finns skattekontor inom ett rimligt avstånd. De statliga myndigheterna är idag skevt fördelade. 22 procent av Sveriges befolkning bor i Storstockholm, men myndigheter placerade i detta område står för nästan 40 procent av hyreskostnaden och 30 procent av lokalarean.

Centerpartiet vill se effektivare statliga myndigheter. Vi vill därför minska de statliga myndigheternas kostnader, framförallt lokalkostnader, dels genom att minska den totala arean och dels genom att se till att myndigheternas placering bättre speglar var befolkningen lever och verkar. Våra beräkningar visar att en återgång till en effektivare och mer decentraliserad myndighetsplacering skulle innebära kostnadsbesparingar över en miljard kronor på sikt. Om denna trend vänds redan under 2016 väntas det, i ett första skede, kunna spara 300 miljoner kronor.

Regionala skattebaser

På samma sätt som att det är självklart att människor i stor utsträckning ska få behålla frukterna av sitt eget arbete bör regioner som bidrar med värdefull produktion få behålla delar av detta värde. Det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat, göra produktiva investeringar och upplåta mark åt viktig infrastruktur och produktion.

Centerpartiet vill därför utreda hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras. I ett första steg är det rimligt att fastighetsskatten på elproducerande fastigheter regionaliseras för att återbörda en del av värdet från den klimatsmarta energiproduktionen till berörda regioner. Regionala skattebaser får samtidigt inte urholka möjligheten till kommunal utjämning av skillnader som uppkommer till följd av

⁵⁷ ESV (2014)

⁵⁸ Övriga landet definieras av ESV som alla kommuner som inte tillhör Storstockholm, Storgöteborg och Stormalmö. Indelningen i sig får sägas vara storstadfixerad.

att olika regioner har olika förutsättningar. Med ett ökat inslag av regionala skattebaser skulle dock bilden av vilka regioner som bidrar respektive får bidrag ändras, då det skulle synliggöra de stora värden som idag produceras i många av Sveriges kommuner och regioner men som beskattas nationellt.

En livskraftig besöksnäring

Besöksnäringen är en nyckel för att skapa fler jobb i hela landet. Det är en viktig och snabbt växande basnäring som bidrar med såväl jobb som rekreation och kulturupplevelser. Många ungdomar får sitt första sommarjobb inom branschen. Och på många orter är besöksnäringen det nav som möjliggör för andra jobb att skapas och för invånarna att livnära sig. Regeringens skattehöjningar på jobb och företag riskerar att slå särskilt hårt mot denna viktiga bransch, som ofta redan sliter med låga marginaler.

Centerpartiet ser tvärt om ett behov av att försvara och förstärka möjligheterna att utveckla besöksnäringen i hela landet, där inte minst infrastrukturen är en viktig del.

Svensk mat- och dryckesproduktion är betydelsefull för ekonomin i allmänhet och besöksnäringen i synnerhet. För det första skapar den jobb i producentledet. För det andra utgör den grunden för restaurangnäringen, den näring som anställer störst andel ungdomar och där många nyanlända driver företag.⁵⁹ Och för det tredje bidrar den till inhemsk och utländsk turism.

Ett sätt att minska regelkrånglet för denna näring, så att den kan fortsätta att skapa jobb, är att tillåta gårdsförsäljning. Det skulle också bidra till att det svenska samhället blev lite friare och att medborgare gavs lite större makt över sina egna liv. Svensk mat- och dryckeskultur förtjänar att behandlas som den viktiga och seriösa näring den är.

Centerpartiet vill därutöver se ett rikt kulturliv i hela landet där nya uttryck frodas, lyfts fram och tas tillvara. Kultur bygger på kreativitet och spelar också en viktig roll för tillväxt i hela landet. Samtidigt ligger i dag mycket nationell expertis i storstäderna eller i huvudstaden. Centerpartiet vill därför fortsätta att decentralisera svensk kulturpolitik genom att bland annat ytterligare utveckla kultursamverkansmodellen.

Konkurrenskraftiga gröna näringar

De gröna näringarna är viktiga för hela Sveriges växtkraft. De producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, öppna landskap och jobb och tillväxt i hela landet, i såväl den egna som kringliggande branscher.

De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. Regeringens föreslagna skattehöjningar, däribland återinförandet av handelsgödselskatten, kilometerskatt och höjda arbetsgivaravgifter utgör allvarliga hot mot den utveckling av landsbygden och de gröna näringarna som vi vill se.

Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett klimatsmart sätt. Betande djur ger även öppna landskap och stärkt biologisk mångfald. Detta är exempel på kollektiva nyttigheter som är värda att försvara.

Vi har goda förutsättningar att öka produktionen av såväl livsmedel som spannmål i vårt land, men de gröna näringarna står också inför betydande utmaningar. Svenska grisproducenter drabbades hårt av ryska importbegränsningar under förra året. Också mjölkbönder drabbades av liknande importstopp och pressas kontinuerligt av låga marginaler. Svenska bönder konkurrerar på en marknad där

⁵⁹ SCB (2014a, 2014b, 2013)

producenter i andra länder inte möter lika höga krav på djurskydd och miljöhänsyn, ett allmänt lägre kostnadsläge och där exempelvis antibiotika används på ett mindre ansvarsfullt sätt.

Krisen för många bönder är akut. Centerpartiet lanserade tidigare i år tio åtgärdsförslag för att bidra till stärkt konkurrenskraft och bättre lönsamhet. Det handlar bland annat om att säga nej till regeringens ineffektiva kostnadshöjningar, genomföra ett ambitiöst regelförenklingsarbete, utöka ursprungsmärkningen av mejeriprodukter och stärka kapitaltillgången på landsbygden. Detta är viktiga lättnader i det korta och medellånga perspektivet. På längre sikt kommer det dock att krävas större reformer för att stärka konkurrenskraften. För Centerpartiet är det självklart att målet är att kostnaderna för bönder ska sänkas, särskilt kostnaden för att anställa. Egenavgifter och andra skatter på arbete måste således kontinuerligt ses över och sänkas när möjlighet ges.

Nyligen presenterades den konkurrenskraftsutredning som Centerpartiet tillsatte tillsammans med Alliansregeringen.⁶⁰ Utredningen utgör ett bra underlag för det fortsatta arbetet med att värna och stärka det svenska lantbruket. Vi stödjer utredningens allmänna inriktning, samtidigt som det är viktigt att regelförenklingsarbetet inte leder till att djurvälståndet eller säkerheten gällande livsmedel försämras. Ambitionen måste vara att andra länder anpassar sina regelverk i svensk riktning snarare än att Sverige ställer lägre krav. De svenska mervärdena som symboliseras av höga krav på djurskydd och miljö är viktiga att värna. Utredningen pekar också på vikten av att stärka efterfrågan på svenska livsmedel både i Sverige och internationellt. Satsningar på export och projekt som stärker svensk livsmedelsproduktion är därför fortsatt viktiga.

Centerpartiet anser att vi ska använda oss av EU:s jordbruksstöd så effektivt som möjligt. Stöd ska gå till aktiva bönder och inte till golfbanor och flygfält. Dessutom anser vi att det är särskilt angeläget att prioritera de bönder som har djur. Detta stöd måste regeringen arbeta aktivt med, inte minst för att stärka mjölkböndernas konkurrensvillkor. De viktiga djurskydds- och miljövärden som mjölk- och köttbönderna skapar, men som är svåra att ta betalt för, bör premieras. Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken föreslog Centerpartiet därför ett särskilt nötdjursbidrag, en så kallad kopeng, som ska gå till aktiva bönder med nötdjur inom ramen för EU:s gårdsstöd.

I det senaste landsbygdsprogrammet var Centerpartiet drivande för att programmet skulle främja och bidra till fler livskraftiga och lönsamma företag, till en modern landsbygd och ökad djurvälstånd. Det är till exempel genom landsbygdsprogrammet som en stor del av bredbandsutbyggnaden på landsbygden varit möjlig. Det är pengarna därifrån som gör att våra hag- och ängsmarker kan hållas öppna, att våtmarker anläggs, att investeringar i biogasanläggningar kan göras, att fler företag kan växa fram på landsbygden och böndernas konkurrenskraft stärkas. Centerpartiet förhandlade fram 36 miljarder till Landsbygdsprogrammet, vilket är över en miljard mer än vad föregående programperiod, under 2007-2013, startade på. Dessutom ville vi införa särskilda djurvälståndssättningar för får, ko och gris.

Därtill bidrog vi till att viktiga satsningar gjordes på Matlandet Sverige och på åtgärder som innebär att bönderna får betalt för den miljönytta de bidrar med. Framöver är det också av största vikt att processen med att ta fram ett nationellt skogsprogram, som Centerpartiet initierade, fortskrider och att detta arbete inte försenas av andra parallella utredningar. Därför är det för Centerpartiets del inte aktuellt att utreda skogsvårdslagen i närtid. Det behövs även en nationell livsmedelsstrategi som fortsättning på Matlandet Sverige, för att underlätta det långsiktiga strategiska arbetet med att förbättra svenskt lantbruks konkurrenskraft.

Majoriteten av lantbrukare i Sverige är mellan 50 och 65 år gamla, en medelålder som ökat sedan mitten på 1990-talet. Samtidigt har andelen lantbrukare som är under 35 år minskat. Centerpartiet vill se fler unga bönder i Sverige. Därför vill vi satsa på den unga generationen för att säkerställa lantbrukets, och den svenska matproduktionens, framtid. Det är således viktigt och riktigt att delar av stöden inom ramen för landsbygdsprogrammet riktas mot just unga bönder för att stimulera en hållbar generationsväxling inom det svenska lantbruket. Även kapitaltillgång, enkla regler för att starta företag

⁶⁰ SOU 2015:15

samt fungerande och flexibla trygghetssystem är nyckelområden som måste fungera för lantbruksföretag.

För Centerpartiet är det självklart att vi ska bruka våra naturresurser utan att förbruka dem. De senaste åren har vi fått fler vilda djur i våra skogar. Detta ställer krav på en aktiv och bra viltförvaltning som är regionalt förankrad. Det skapar dessutom fler och nya möjligheter för nya verksamheter och jobb kring jakt och viltförvaltning. Riksdagen har fattat beslut om att en ny viltmyndighet ska inrättas. Centerpartiet förväntar sig att regeringen respekterar riksdagens vilja genom att skyndsamt se till att så också sker.

Jakt medför också en stor möjlighet att få mer klimatsmart viltkött på våra tallrikar, inte minst på de tallrikar som finns i de offentliga serveringarna. I den offentliga upphandlingen måste vi ställa högre krav, inte minst på djurskydd och miljöhänsyn. De tre miljoner offentliga måltider som serveras varje dag innebär en stor möjlighet för våra bönder att ta fler marknadsandelar. Men då måste krav ställas så att det närproducerade har möjlighet att konkurrera.

6.6 Velfärd med mångfald och närhet

Centerpartiet strävar efter en välfärd som omfattar och finns tillgänglig för alla och som utgår från den enskilda människans behov. Rätten till självbestämmande och inflytande över den vård och omsorg som ges måste gälla såväl unga som gamla, friska som sjuka. Velfärdens huvudsyfte är att garantera trygghet och likvärdiga förutsättningar för alla, vilket bygger på insikten om att människors behov kan se olika ut.

Värna valfriheten

Centerpartiet värnar rätten att själv välja vård eller skola med en mångfald av utövare. Denna mångfald kan bestå av både privata och kooperativa utövare vid sidan om det offentliga. Den kan bestå av såväl aktiebolag som icke-vinstdrivande organisationer.

Mångfalden är en nödvändighet för att vården och skolan ska kunna utvecklas, för att medarbetarna ska få fler karriärvägar och för att samhället ska kunna erbjuda mer välfärd av högre kvalitet till fler. Men framförallt är mångfalden och valfriheten en förutsättning för att patienter, elever och föräldrar ska kunna bestämma mer själva.

Vård- och omsorgssektorn är främst en småföretagarbransch. 93 procent av företagen har färre än 20 anställda.⁶¹ Branschen är också viktig för jämställdheten på arbetsmarknaden. Andelen företagsledare i vård- och omsorgsbranschen som är kvinnor är nästan dubbelt så hög som i resten av näringslivet. Bland annat av dessa anledningar är Centerpartiet positivt till vårdvalssystem. Det har bidragit till att fler vårdcentraler har öppnat och att patientmakten har stärkts.⁶²

Regeringen säger sig vilja värna kvaliteten i välfärden. Därför är det märkligt att de lägger så mycket tid och kraft på att bekämpa specifika driftsformer, snarare än att bekämpa bristande kvalitet.

308 000 barn och elever går i en fristående förskola eller skola.⁶³ Dessa fristående skolor finns i hela Sverige. De flesta elever som går i en fristående skola går i en skola som drivs i aktiebolagsform. Att försvåra för skolor med denna bolagsform riskerar därför att försvåra för tiotusentals elever.

Forskning tyder på att skolvalet inte missgynnat elever från familjer med låga inkomster, med lågutbildade föräldrar eller med utrikes födda föräldrar.⁶⁴ Skolvalet är i själva verket en förutsättning för att en familjs bostadsort inte ska diktera vilken skola barnen ska gå i. Det erbjuder en möjlighet att söka sig till en skola som har det arbetssätt, den pedagogik och den organisation som eleven och föräldrarna önskar. På så vis är skolvalet en grundbult i utjämningen av möjligheterna mellan elever.

Friskolorna är en viktig och kvalitetsdrivande faktor i den svenska skolan. Skolinspektionen ska dock självklart kunna vidta åtgärder mot de skolor som inte uppfyller de villkor som ställs – såväl i kommunala som i fristående skolor.

Velfärd i hela landet

Velfärden måste finnas till för alla människor. Det innebär att välfärden också måste finnas tillgänglig i hela Sverige. I dag är skillnaderna i tillgång till välfärden allt för stora, bland annat avseende avståndet till sjukvård. Tydliga prioriteringar måste göras för att minska dessa skillnader. Här spelar en effektiv organisation för sjukvårdstransporter och ett maximalt utnyttjande av ny informationsteknologi stor roll.

På många mindre orter i Sverige har privata och ideella initiativ klivit in och tillfredsställt människors behov av utbildning och vård när det offentliga bestämt sig för att lägga ner en verksamhet. Valfrihet

⁶¹ Vårdföretagarna (2014)

⁶² Konkurrensverket (2014)

⁶³ Friskolornas riksförbund (2015)

⁶⁴ Edmark et al. (2014). Se också Holmlund et al. (2014) för en längre, och något mer kritisk, diskussion kring bland annat detta.

och etableringsmöjlighet är således också en viktig garant för att invånare i mindre orter inte ska få sina skolor och vårdcentraler nedlagda av kommunpolitiker i centralorten.

Utbildning

En välfungerande skola, där kunskap står i fokus och som erbjuder en lugn, trygg och utvecklande arbetsmiljö, är en omistlig del av att Centerpartiets strävan att jämna ut människors livschanser och ge barn och elever möjlighet att förverkliga sina drömmar.

Personer som inte ges det stöd som krävs för att lyckas i skolan är överrepresenterade bland arbetslösa. En välfungerande skola är därför också ett viktigt verktyg i kampen mot utanförskap och för ett inkluderande samhälle. Alla måste ges chansen att tillgodogöra sig en god utbildning. Skolan har dock fler uppgifter än att bidra till en produktiv arbetskraft. Det ska vara en plats där elevers nyfikenhet väcks och där de inte bara skaffar sig utbildning, utan också bildning.

Centerpartiets utbildningspolitik tar sin utgångspunkt i att varje förskolebarn, elev och student ska ges möjlighet att kunna inhämta den kunskap hon behöver för att nå sina mål – oavsett var i landet hon bor och oavsett hennes sociala och ekonomiska bakgrund. Vi tror på individens lust att lära och längtan att utvecklas och arbetar därför för en skola där kunskap och kreativitet utvecklas i takt med aktuell forskning och teknik. Entreprenöriellt lärande ska vara naturligt i hela utbildningssystemet eftersom det främjar förmågan att fatta beslut, kommunicera och samarbeta.

Digitalt lärande ska vara en självklar del av undervisningen och modern teknik ett verktyg för lärarna. Centerpartiet vill att fjärrundervisning tillåts inom skolans alla ämnen och kurser. Det stärker likvärdigheten, höjer kvaliteten och ökar tillgängligheten. För små kommuner med ett litet elevunderlag, eller kommuner med stora avstånd, kan fjärrundervisning betyda skillnaden mellan att få undervisning och att inte få undervisning.

Vi måste visa tillit till att lärare och skolledare kan omsätta reformer till praktiska resultat i det dagliga arbetet i skolan. Det är läraren som är nyckeln till att höja kunskapsresultaten. Därför är satsningar på lärarnas kompetensutveckling och arbetssituation av största vikt. Även rektorernas ledarskap är avgörande för en skolas resultat och vi måste därför aktivt verka för att detta ledarskap fungerar.

Det är bra pedagoger och ledare som tillsammans utgör lösningen på hur svensk skola ska kunna förbättras. Centerpartiet anser att duktiga lärare ska premieras och tror därför på karriärtjänster. Vi tror även att de som är nära skolan, elever, föräldrar, personal och kommun, vet bäst hur de lokala skolorna kan utvecklas. Vi vill därför att kommunerna även fortsättningsvis ska ha ansvaret för skolan.

Centerpartiet har medverkat till de förbättringar som gjorts i utbildningssystemet de senaste åren. Bland dessa finns ny läroplan för grundskolan, reformerad gymnasieskola, utökning av antalet platser i yrkeshögskolan samt återinförandet av en lärlingsutbildning i det svenska skolsystemet.

Det är viktigt att man även som vuxen kan utbilda sig, såväl på gymnasial nivå som på högskolenivå. Möjligheter har också öppnats för att vuxna ska kunna genomgå lärlingsutbildning. Centerpartiet vill se en förändrad lärlingsutbildning, där de tilltänkta arbetsgivarna får en större roll i utvecklingen och genomförandet av utbildningen genom så kallade lärlingsråd.

Yrkeshögskoleutbildningarna är ett bra exempel på utbildningar som utvecklats i samverkan med presumtiva arbetsgivare. Företagen förses med kompetent arbetskraft och deltagarna får en utbildning som i hög grad leder till arbete. Centerpartiet vill att yrkeshögskoleutbildningarna byggs ut ytterligare samt att det ska bli lättare att ansöka om och bli beviljad möjlighet att bedriva yrkeshögskoleutbildning under längre tid. Folkhögskolor runt om i hela Sverige bidrar också med värdefulla utbildningsinsatser. Inte minst är folkhögskolor bra på att motivera elever att fortsätta studera efter avslutad kurs eller program inom folkhögskolan. Vi ska säkerställa att de som påbörjat en bildningsresa genom att påbörja studiemotiverande folkhögskolekurser också har möjlighet att gå vidare och fortsätta sina studier i folkhögskolan.

Universitet och högskolor är en viktig kraft i det moderna samhällets utveckling då de förser näringsliv och arbetsmarknad med kunskap och kompetens genom forskning och utbildning. En samverkan och en nära koppling mellan den högre utbildningen och omgivande samhälle är därför av största vikt. Centerpartiet ser gärna att det resursfördelningssystem som idag tillämpas för den högre utbildningen i än högre grad premierar hög kvalitet, men också samverkan och öppenhet mot det omgivande samhället. Centerpartiet verkar för att lärosätena blir mer autonoma, finns i hela landet och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar.

För att stimulera fler att söka sig till den högre utbildningen och snabbare ta sin examen är det också viktigt att utbildningspremien är hög. De höga svenska marginalskatterna är här ett problem. Dels minskar de värdet av utbildning och dels gör de det svårare att locka hit högutbildad arbetskraft. På sikt måste därför marginalskatterna sänkas. Den sammanpressade lönestrukturen gör också att variationer i arbetskraftens utbildning och kompetens inte avspeglas i variationer i löner. I stället uppstår en tydlig skillnad i arbetslöshet och sysselsättning. Människor med lägre utbildning eller lägre produktivitet får inte ett jobb med lite lägre lön, de får inget jobb alls.⁶⁵

Vård och omsorg

En god, effektiv och trygg vård och omsorg i livets alla skeenden är två av samhällets absolut viktigaste åtaganden. Vården måste vara jämlik och tillgänglig för alla och ska organisera sitt arbete efter patienternas behov. Människor får inte hamna i kläm mellan olika system. Alla människor måste också ha möjlighet att få inflytande över sin vård och omsorg oavsett i vilket skede i livet de befinner sig.

Att dagens äldre lever längre och, tack vare den medicinska utvecklingen, också överlever sjukdomar är en framgång för samhället, men det skapar också nya utmaningar. Samhället måste bli bättre på att stötta människor att genom livsstilsförändringar behålla hälsan längre upp i åren. Dessutom måste tryggheten i vården och omsorgen om de allra svårast sjuka förbättras.

Det finns också särskilda områden som behöver extra fokus i närtid. Cancervården är ett sådant område. Barns och ungas psykiska ohälsa är ett annat.

Tillgängligheten måste öka. Vårdvalssystem i landsting i kombination med den statliga kömiljarden har bidragit till detta. Därför är det olyckligt att regeringen föreslår att kömiljarden, som belönar landsting som kortar vårdköerna, ska avskaffas. Utvärderingar av kömiljarden visar att den bidragit till att minska väntetiderna och öka tillgängligheten.⁶⁶ Inriktningen framöver bör vara att utveckla kömiljarden till att i högre grad öka drivkrafterna att skapa mer sammanhållna vårdkedjor.

En av de viktigaste utmaningarna framöver är att fortsätta att utveckla människors valfrihet i välfärden och att garantera en god tillgång till vård och omsorg i hela landet. Därför är det angeläget att det finns en politisk tydlighet om att alla människor ska ha rätt att välja utförare i välfärden. Den rödgröna regeringen har genom tillsättandet av utredningen ”Ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster” och propositionen ”Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården” skapat stor osäkerhet kring framtiden för patienternas valfrihet och utvecklingen av de privata utförarna.⁶⁷

Företagare och innovatörer kan i dagsläget inte känna sig trygga med att värdet av deras välfärdsinnovationer inte kommer att tas ifrån dem. Det är olyckligt, då välfärdssektorn behöver fler investeringar och innovationer, inte färre.

⁶⁵ Se OECD (2015b) för en diskussion om detta.

⁶⁶ Myndigheten för vårdanalys (2014) och Socialstyrelsen (2014).

⁶⁷ Se Finansdepartementet (2015) samt Socialdepartementet (2014a, 2014b).

Syftet med valfrihetsreformerna är främst att stärka patientens valfrihet samt att öka mångfald och tillgänglighet genom en fri etableringsrätt. Vad gäller vårdval i primärvården konstaterar exempelvis Myndigheten för Vårdanalys att tillgängligheten i form av fler vårdcentraler och antalet läkare i primärvården har ökat. Åtskilliga privata vårdgivare har startat verksamheter utanför storstadsregionerna eller i storstädernas mindre välbärgade stadsdelar. Myndigheten för Vårdanalys konstaterar vidare att det finns ett brett stöd för möjligheten att välja vårdgivare bland både personer med stora vårdbehov och befolkningen i stort. Tre av fyra anser att möjligheten att byta vårdgivare är bra.⁶⁸

Istället för att riva upp valfrihetsreformer av ideologiska skäl, borde fokus ligga på hur reformerna kan vidareutvecklas. En prioriterad fråga framöver är att se över hur ersättningssystemen kan förbättras ur ett patientperspektiv samt hur de kan underlätta etableringar av verksamheter i de mer glest bebodda områdena av vårt land.

⁶⁸ Myndigheten för vårdanalys (2013)

6.7 Hållbar försvars- och säkerhetspolitik

Centerpartiet ser med oro på det snabbt försämrade säkerhetsläget i vårt närområde. Rysslands folkrättsvidriga annektering av Krim, dess fortsatta inblandning i den pågående konflikten i andra delar av Ukraina och deras ökade övningsverksamhet mot och i närheten av Sverige måste tas på största allvar. Europas säkerhetspolitiska grund är hotad av Rysslands angrepp.

Lägg därtill den bekräftade kränkningen av svenskt territorium som främmande makt utsatte oss för under hösten 2014 och bilden av ett försämrat säkerhetsläge blir uppenbar.

Vi ser också i Mellanöstern och delar av Afrika hur oroligheter, våld och förföljelser sprider sig. ISIL och andra kriminella terrororganisationer sprider skräck, hat och förödelse i sina fotspår. Detta påverkar givetvis också det säkerhetspolitiska läget för Sverige. Vårt deltagande i internationella insatser behövs.

Försvarsmakten och dess anställda utgör ett omistligt försvar mot externa hot. Att skydda Sverige och svenska medborgare från sådana hot tillhör statens kärnverksamhet. De försvarsmaktsanställda förtjänar att ges förutsättningar att lösa sina uppgifter på ett säkert och effektivt sätt.

Anslagen till Försvarsmakten måste stå i paritet med de uppgifter som vi förväntar oss att Försvarsmakten ska lösa. Givet försämringen av säkerhetsläget i vårt närområde anser Centerpartiet att det finns goda skäl att tillföra Försvarsmakten mer resurser. Också omprioriteringar av redan anslagna medel behöver göras.

Det finns ett antal förmågor som behöver förstärkas. Luftförsvar är en sådan. Ubåtsjakt är en annan. Vår förmåga att stå emot cyberangrepp är ytterligare en. Därutöver finns behov av att modernisera och uppgradera befintligt materiel. Antalet övningsstimmar behöver också öka.

Mot bakgrund av detta är Centerpartiet stolta över att på ett konstruktivt sätt ha deltagit i den försvarsuppgörelse som träffats tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.⁶⁹ Centerpartiet har genom vårt deltagande säkrat att Försvarsmakten tilldelas mer resurser samt att viktiga första steg tas mot en stärkt försvarsförmåga.

Tabell 2. Försvarsuppgörelsen (mdr)

	2016	2017	2018	2019	2020	Summa
Grundplanering	41,6	42,1	42,3	43,4	44,2	213,7
Ytterligare förstärkning	1,3	1,9	2,2	2,3	2,5	10,2
Totalt	42,9	44,0	44,5	45,8	46,7	223,9

Källa: Försvarsdepartementet (2015)

Centerpartiet anser att det är av största vikt att försvarspolitikerna i största möjliga mån bedrivs med ett brett parlamentariskt stöd, för att på så vis garantera politikens långsiktiga hållbarhet och trovärdighet gentemot omvärlden. Försvarsförhandlingar handlar om att uppnå konkreta resultat, inte om vem som har högst ingångsbud i förhandlingarna.

Centerpartiet anser vidare att dialogen mellan politiken och Försvarsmakten är viktig. Politiken ska, i samråd med Försvarsmakten, definiera de uppgifter som Försvarsmakten förväntas ha förmåga att lösa. Det bör dock inte vara politikens uppgift att i detalj reglera hur Försvarsmakten väljer att lösa dessa uppgifter. Alltför detaljerade beställningar riskerar att leda till att myndighetens resurser inte utnyttjas effektivt.

⁶⁹ Försvarsdepartementet (2015)

Försvara hela landet

Sverige har i modern tid varit förskonade från samhällsomvälvande kriser. Det är något att glädjas över och känna tacksamhet inför. Men det riskerar också att vagga in oss i en omotiverad känsla av trygghet.

Förra årets omfattande skogsbrand i Västmanland vittnar om att behovet av att ha myndigheter och ett civilsamhälle som är väl rustade för krishantering är stort. Klimatförändringarna ställer också högre krav på samhällets krisberedskap.

Försvarsmaktens uppdrag är att försvara Sverige. Hela Sverige. Det ställer stora krav på en flexibel och rörlig organisation. En viktig del i detta arbete är ett väl utbildat och ändamålsenligt utrustat hemvärn. De nationella skyddsstyrkorna är en viktig del av samhällets krisberedskap och bidrar samtidigt med ökad folkförankring till Försvarsmaktens verksamhet. Centerpartiet gläds därför åt att hemvärnet i försvarsuppgörelsen tilldelas medel för ytterligare materielanskaffning.

Försvarsmaktens samordning och samarbete med andra delar av samhällsskyddande myndigheter och organisationer är också av största vikt.

Även personalförsörjningen är en fråga som måste fungera för att garantera ett effektivt försvar av hela Sverige. Särskilt förtida avgångar inom existerande personalstyrka är en utmaning som måste hanteras framöver. Därtill måste rekryteringen av tidvis tjänstgörande personal förbättras. I samband med försvarsuppgörelsen tillsätts därför också en utredning som skall inkomma med förslag på hur arbetet med att garantera en välfungerande personalförsörjning ska kunna stärkas.

Förutsättningslös utredning om Sveriges militära samarbeten

Sverige är ett litet land beläget på ett strategiskt viktigt territorium. Vi är, oavsett anslagsnivåer och Försvarsmaktens arbete, sårbara.

Vårt samarbete inom EU och med andra strategiska samarbetspartners är därför viktigt. Genom en effektiv utrikespolitik och ett väl utvecklat samarbete med andra länder ökar vår förmåga att dels undvika kriser och dels lösa sådana kriser om de ändå skulle materialiseras.

Sverige har historiskt varit alliansfritt. Det har i många avseenden tjänat oss väl. Samtidigt är det oförsvarligt att blanda samman en på strategiska grunder vald alliansfrihet med en moralisk likgiltighet inför rätt och fel. Sverige ska inte stå likgiltigt inför kränkningar av mänskliga rättigheter, kränkningar av andra länders suveränitet eller försök att medelst hot om våld få sin vilja igenom på den utrikespolitiska arenan.

Sverige har i dagsläget ett mycket nära samarbete med ett antal andra länder och militära samarbetsorganisationer. Det är i grunden av godo. Det möjliggör för vår försvarsmakt att delta i kvalificerade övningar och ger oss en större förmåga än vad vi skulle kunna bygga upp på egen hand.

Centerpartiet anser att det är rimligt att förutsättningslöst utreda för- och nackdelar med denna typ av samarbeten. Det gäller självfallet även frågan om ett medlemskap i NATO.

Centerpartiet har aktivt verkat för och sett till att en sådan utredning nu inleds. En expert kommer att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten med andra länder respektive medlemskap i militära samarbetsorganisationer, samt deras för- och nackdelar inom det försvars- och säkerhetspolitiska området.

Uppdraget innefattar bland annat relationen till de nordiska, nordisk-baltiska och bilaterala svensk-finska samarbetena, samt till den transatlantiska länken, FN, EU, OSSE och NATO. Syftet med analysen är att bidra till ett fördjupat samtal om dessa frågor. Uppdraget sträcker sig över ett år och skall redovisas i form av en skriftlig rapport till regeringen. Samråd skall ske med representanter från de partier som ingått försvarsuppgörelsen.

Bekämpande av inhemsk och utländsk terrorism

Hoten mot Sverige och det svenska samhället kommer i många olika former. Det senaste årets tragiska attacker i Paris och Köpenhamn visar med all önskvärd tydlighet att viktiga samhällsinstitutioner kan angripas på andra sätt än genom direkta militära aktioner från främmande makt. Hybridkrigföring, med psykologiska operationer och andra påtryckningar följt av militär inblandning, ställer också nya krav på samhällets krisberedskap och Försvarsmaktens förmågor.

De pågående konflikterna i vår omvärld, exempelvis i Syrien och norra Irak, medför ett enormt mänskligt lidande. Sverige bör ta ansvar för att genom en ansvarsfull och generös flyktingpolitik erbjuda människor en fristad från våldet och förtrycket.

Dessa konflikter har dock också den negativa bieffekten att de lockar utländska krigare, däribland svenska medborgare, att ansluta sig till olika sidor och delta i kriget. Det är en utmaning som Sverige inte upplevt tidigare. Vi har ett ansvar att förhindra att svenska medborgare ges möjlighet att delta i krigsförbrytelser. Och vi har dessutom ett ansvar att garantera att de personer som deltagit i konflikterna i fråga inte utgör ett hot mot det svenska samhälle till vilket de återvänder.

Här har Sverige hittills gjort för lite. Arbetet med att försvåra handeln med svenska pass är välkommet. Men mer behöver troligen göras. Centerpartiet ser positivt på försök att aktivt motarbeta resor till de aktuella konflikthärdarna. I detta arbete är kriminalisering av handlingar relaterade till sådana resor, samt ett ökat fokus på att lagföra människor som gör sig skyldiga till krigsförbrytelser, nödvändigt.

3. Statsfinansiella effekter

Centerpartiet har i flera decennier, på olika sätt, varit med och tagit ansvar för de svenska statsfinanserna. Vi kommer att hålla fast vid en ansvarfull ekonomisk politik syftande till goda säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna. Samtidigt är det viktigt att detta inte sker genom högre beskattning av jobb och företagande, vilket skulle äventyra den ökande sysselsättningen och den minskande tudelningen, och därmed grunden för starka statsfinanser och finansieringen av välfärden. Det är därför viktigt med sparsamhet, i synnerhet vad gäller sådana utgifter som har tveksam samhällsnytta.

Statens skatteintäkter måste vara tillräckligt stora för att kunna finansiera investeringar, bland annat i infrastruktur, och en trygg och tillgänglig välfärd. Skattesänkningar och kostnadsminskningar måste därför ske på ett välavvägt och effektivt sätt. Det finns dock inget perfekt samband mellan en stor offentlig sektor och en bra offentligt finansierad välfärd. Arbetsmarknadspolitiken är ett exempel. Den tar stora resurser i anspråk utan att i någon större utsträckning bidra till välfärden. I stället låser den alltför ofta in arbetssökande i åtgärder och program dit företag inte vänder sig för att hitta arbetskraft. Här finns alltså en besparingspotential som inte negativt påverkar välfärden. Fler sådana besparingar och effektiviseringar måste hittas för att garantera att vi långsiktigt kan finansiera välfärdens kärna samtidigt som vi förbättrar jobb- och företagsklimatet.

Stora delar av våra reformer har dock ingen eller positiva nettoeffekter för statsfinanserna, samtidigt som de sänker trösklarna på arbetsmarknaden, stärker matchningen och ökar chanserna till anställning.

Grön skatteväxling med höjd skatt på utsläpp och sänkt skatt på arbete, kan skapa dubbla vinster genom minskad miljöförstöring och ett bättre skattesystem.

I denna motion har Centerpartiet pekat ut viktiga reformförslag, inriktningen för den framtida politiken samt de ramar inom vilken politiken ska bedrivas med omsorg om välskötta offentliga finanser. Centerpartiet kommer i budgetpropositionen för 2016 återkomma med mer detaljerade förslag på såväl utgifts- som inkomstsidan.

7.1 *Accepterade förslag från regeringen*

Centerpartiet avvisar majoriteten av regeringens förslag till förändringar på såväl intäkts- som utgiftssidan. Regeringen föreslår att skatten på jobb och företag höjs med 27 miljarder kronor. Det utgör 80 procent av de totalt 34 miljarder kronor i höjda skatter som regeringen nu genomför. Det är fel väg för Sverige i en tid när jobben behöver bli fler i hela landet.

Det finns dock ett antal av regeringens förslag som Centerpartiet accepterar. Det gäller följande förslag, som därmed utgör finansiering för framtida reformförslag från vår sida. De berör främst beräkningstekniska korrigeringar.

Tabell 3. Acceperade förslag från regeringen, miljoner kronor

	2016	2017	2018
Begränsning av möjligheten att använda märkt olja i båtar	4	4	4
Anpassning av investeraravdraget till kommissionens riktlinjer	17	17	17
Beräkningsteknisk korrigering av särskilda utgifter inom universitet och högskolor	389	612	835
Avskaffat flyttbidrag	50	50	50
Summa	460	683	906

7.2 Centerpartiets aviserade reformer

I tabellen nedan sammanfattas några av de i denna vårmotion aviserade reformförslag.

Tabell 4. Reformer och finansiering

Reformer	2016	2017	2018	Kommentar
Fler jobb i växande företag				
Lärlingsråd	50	100	100	Egna beräkningar.
Lägre ägarskatter, särskilt ändrad beskattning av personaloptioner	225	240	240	Henreksson & Sanandaji (2012), egna beräkningar.
Pilotprojekt för jobbfixarpeng	300	300	300	Egna beräkningar.
Grön tillväxt i hela landet				
Miljölastbilspremie	0	300	450	FORES (2012), egna beräkningar.
Förstärkt ersättning för metangasreducering	50	50	50	
Världens modernaste landsbygd och grönaste städer				
Stöd till kommersiell service i glesbygd	35	35	35	SOU 2015:35, egna beräkningar.
Flyktingar i jobb och bostad				
Satsning på intensivkurser	300	300	300	Egna beräkningar baserade på Migrationsverket (2015a), Skolverket (2014) och ESV (2005).
Kompensation till kommuner för icke ersatta kostnader i samband med flyktingmottagning	600	700	700	Migrationsverket och SKL (2014), egna beräkningar. Oförändrat offentligt åtagande.
Utökning av kompletterande utbildningsplatser	100	100	100	Egna beräkningar baserade på SCB (2014e) och SACO (2015).
Från etableringslots till civilsamhälle	200	200	200	Öronmärkning av Arbetsförmedlingens anslag.
Summa reformer	1 860	2 325	2 475	

forts. Tabell 4. Reformers och finansiering

Finansiering	2016	2017	2018	Kommentar
Fler jobb i växande företag				
Omprioriteringar från anslag 1:1 och 1:3 i UO14	300	300	300	
Världens modernaste landsbygd				
Effektivare myndigheter, inklusive utlokalisering	300	500	1 000	Ekonomistyrningsverket (2014), egna beräkningar.
Omprioriteringar från anslag 1:1 inom UO19	35	35	35	SOU 2015:35
Flyktingar i jobb och bostad				
Från etableringslots till civilsamhälle	200	200	200	Omprioritering av Arbetsförmedlingens resurser.
Effektivare integration	600	800	1 000	Egna beräkningar baserade på Migrationsverket (2015b, 2015c)
Övrigt				
Accepterat från regeringen	460	683	906	Se tabell 6.
Summa finansiering	1 895	2 518	3 441	
Effekt på finansiellt sparande (miljoner)	35	193	966	

Det är dock värt att notera att det finns en rad viktiga reformer utan direkt statsfinansiell påverkan. Det finns idag en olycklig sammanblandning mellan bra reformer och dyra reformer; att det är den som satsar flest skattekröner på ett område som också har den bästa politiken på det aktuella området. Därför väljer Centerpartiet att i tabellen nedan presentera exempel på åtgärder som är viktiga för att vi ska få en hållbar jobbtillväxt i hela landet, men som saknar direkta statsfinansiella effekter.

Tabell 5. Reformen utan direkt statsfinansiell effekt

Strukturreformer för jobb, tillväxt och miljö utan direkt statsfinansiell påverkan
<i>Fler jobb i växande företag</i>
Reformerad arbetsrätt med rättvisare turordningsregler
Ändrade direktiv till Entreprenörskapsutredningen
Utökat undantag från revisionsplikt för små företag
Lägre krav på aktiekapital
<i>Grön tillväxt i hela landet</i>
Bonus-Malus-system för personbilar och lätta lastbilar
<i>Världens modernaste landsbygd och gröna städer</i>
Frigör 700 MHz-bandet för mobiltelefoni och mobilt bredband
Förenklat strandskydd
Utred system för flexiblare hyressättning
Fortsatt förenklingsarbete kring bullerregler, tillgänglighetskrav och riksintressen
Utredning kring regionaliserade skattebaser
Nationellt skogsprogram och livsmedelsstrategi
Inför gårdsförsäljning
<i>Flyktingar i jobb och bostad</i>
Omedelbar inventering och validering av nyanländas kompetenser
Snabbare spårbyte till arbetskraftsinvandrare
Lära-svenska-praktik
Lättare kombinera SFI, SFY och SFX med arbete.
<i>Övrigt</i>
Ändrade direktiv till utredningen om vinst i välfärden

4. Referenser

- Agell, Jonas & Bennmarker, Helge (2007), *Wage incentives and wage rigidity: A representative view from within*, Labour Economics, Årg. 14, Nr. 3, s. 347-369
- Agell, Jonas & Lundborg, Per (1999), *Survey evidence on wage rigidity and unemployment: Sweden in the 1990s*, IFAU, Working Paper 1999:2
- Alam, Moudud, Carling, Kenneth & Nääs, Ola (2013), *Har kommunala sommarjobb under gymnasieåren en positiv effekt på arbetskarriären senare i livet?*, IFAU, Rapport 2013: 24
- Angelin, Anna (2009), *Den dubbla vanmaktens logic. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*, Avhandling, Lunds Universitet
- Arbetsförmedlingen (2015), *Budgetunderlag 2016-2018*, tillgänglig via <www.arbetsformedlingen.se> [2015-03-19]
- Arbetsförmedlingen (2014a), *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2014. Prognos för arbetsmarknaden 2014-2016*, tillgänglig via <www.arbetsformedlingen.se> [2015-03-11]
- Arbetsförmedlingen (2014b), *Arbetsmarknadsrapport 2014*, tillgänglig via <www.arbetsformedlingen.se> [2015-03-19]
- Arbetsförmedlingen (2014c), *Arbetsmarknadspolitiska program – Årsrapport 2013, Arbetsförmedlingens återsrapportering 2014*, tillgänglig via <www.arbetsformedlingen.se> [2015-03-19]
- Arbetsmarknadsdepartementet (2015a), *Matchningsanställningen – nya vägar till jobb*, A2015/881/A
- Arbetsmarknadsdepartementet (2015b), *Uppdrag avseende ledning, styrning och uppföljning inom Arbetsförmedlingen*, A2015/927/A
- Bergh, Andreas (2014), *Utlandsföddas svårigheter på den svenska arbetsmarknaden – partiernas lösningar är otillräckliga*, Ekonomisk Debatt, Årg. 42, Nr. 4, s. 67-78
- Bjurgren, Carl Magnus & Johansson, Dan (2009), *Privat och offentlig sysselsättning i Sverige 1950-2005*, Ekonomisk Debatt, Årg. 37, Nr. 1
- Bokriskommittén (2014), *En fungerande bostadsmarknad – en reformagenda*, tillgänglig via <www.bokriskommitten.se> [2015-04-20]
- Boverket (2014), *Låst läge på bostadsmarknaden*, Marknadsrapport, maj 2014, tillgänglig via <www.boverket.se> [2015-04-30]
- Boverket (2013), *Bostadsbristen och hyressättningssystemet – ett kunskapsunderlag*, Marknadsrapport, November 2013, tillgänglig via <www.boverket.se> [2015-03-31]
- Centerpartiet (2015), *Närodlad integration – Bättre flyktmottagande i hela landet*, tillgänglig via <<http://www.centerpartiet.se/wp-content/uploads/2015/01/RapportIntegration.pdf>> [2015-03-16]
- Centerpartiet (2014), *Färre åtgärder och fler riktiga jobb. Centerpartiets ekonomiska seminarium i Almedalen 1 juli 2014*, tillgänglig via <www.centerpartiet.se> [2015-03-19]
- Centerpartiet (2013), *Jobbpeng: centerpartiets modell för en reformerad arbetsförmedling*

Daunfeldt, Sven-Olov & Hortlund, Per (2014), *Assymetriska effekter av förändrade arbetsgivaravgifter för unga*, Rapport från HUI Research

Duffield, Colin (2008), *Report on the performance of PPP projects in Australia when compared with a representative sample of traditionally procured infrastructure projects*, National PPP Forum – Benchmarking Study, Phase II

Edmark, Karin, Frölich, Markus & Wondratschek, Verena (2014), *Hur har 1990-talets skolvalsreformer påverkat elever med olika familjebakgrund?*, IFAU, Rapport 2014:15.

Efendic, Nedim, Andersson, Fredrik W. & Wennberg, Karl (2012), *Tillväxt i företag ledda av personer med utländsk härkomst i Sverige*, kapitel i SCB:s *Fokus på näringsliv och arbetsmarknad hösten 2012*, Information om utbildning och arbetsmarknad, 2012:1

Ekberg, Jan (2009), *Invandringen och de offentliga finanserna*, Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2009:3

Ekonomistyrningsverket (2014), *Statliga myndigheters lokaler. Utveckling av lokalhyror och areor*, Analys 3, ESV 2014:53, tillgänglig via <www.esv.se> [2015-05-02]

Ekonomistyrningsverket (2005), *Nyckeltal för OH-kostnader. Vad är en rimlig kostnad för myndigheternas styrning, samordning och administration?*, ESV 2005:3, tillgänglig via <www.esv.se> [2015-05-02]

Eurostat (2015), *Employment by sex, age, professional status and occupation (1 000)*, lfsa egais, databas, tillgänglig via <<http://ec.europa.eu/eurostat>> [2015-04-27]

Finansdepartementet (2015), *Ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster*, Kommittédirektiv, Dir. 2015:22

Finansdepartementet (2014a), *Vissa inkomstskatte- och socialavgiftsfrågor inför budgetpropositionen för 2015*, Promemoria, Skatte- och tullavdelningen

Finansdepartementet (2014b), *Skatteregler för incitamentsprogram*, Kommittédirektiv, Dir. 2014:33

Finansdepartementet (2011), *Hur ska utvecklingen av arbetsmarknadens funktionssätt bedömas?*, Rapport från ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet, tillgänglig via <www.regeringen.se> [2015-03-16]

Finanspolitiska rådet (2014), *Svensk finanspolitik. Finanspolitiska rådets rapport 2014*

Finanspolitiska rådet (2010), *Svensk finanspolitik. Finanspolitiska rådets rapport 2010*

Finanspolitiska rådet (2008), *Svensk finanspolitik. Finanspolitiska rådets rapport 2008*

FORES (2012), *Grön skatteväxling*, författad av Rutqvist, Jakob, Sköld, Christofer & Engström Stensson, Daniel, tillgänglig via <www.fores.se> [2015-04-30]

Forslund, Anders, Liljeberg, Linus & von Trott zu Solz, Leah (2013), *Arbetspraktik – en utvärdering och en jämförelse med arbetsmarknadsutbildning*, IFAU, rapport 2013:4

Forslund, Anders & Vikström, Anders (2011), *Arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet – en översikt*, IFAU, rapport 2011:7

Friskolornas riksförbund (2015), *Fakta om friskolor. Februari 2015*, tillgänglig via <www.friskola.se> [2015-03-21]

Företagarna (2013), *Ett jobb blir till*, tillgänglig via <www.foretagarna.se> [2015-03-19]

Försvarsdepartementet (2015), *Överenskommelse om försvarspolitisk inriktning 2016-2020*

Gartell, Marie (2009), *Unemployment and subsequent earnings for Swedish college graduates: a study of scarring effects*, IFAU, Working Paper 2009:10

Hall, Caroline & Liljeberg, Linus (2011), *En jobbgaranti för ungdomar? Om Arbetsförmedlingens ungdomsinsatser*, IFAU, Rapport 2011:1

Henrekson, Magnus & Sanandaji, Tino (2012), *Beksättning av personaloptioner och innovativt entreprenörskap*, Expertrapport till Företagsskattekommittén

Holmlund, Helena, Häggblom, Josefin, Lindahl, Erica, Martinson, Sara, Sjögren, Anna, Vikman, Ulrika & Öckert, Björn (2014), *Decentralisering, skolval och fristående skolor: resultat och likvärdighet i svensk skola*, IFAU, Rapport 2014:25

Johnson, Anders (2010), *Garpar, gipskatter och svartskallar. Invandrarna som byggde Sverige*, SNS Förlag, Stockholm

Kemikalieinspektionen (2013), *Hur kan en kemikalieskatt på konsumentvaror se ut? – Med exemplet kläder och skor*, PM 7/13, tillgänglig via <www.kemikalieinspektionen.se> [2015-03-20]

Konjunkturinstitutet (2014a), *Lönebildningsrapporten 2014*

Konjunkturinstitutet (2014b), *Vissa inkomstskatte- och socialavgiftsfrågor inför budgetpropositionen för 2015*, Yttrande, Dnr 2014-120-3.5.1

Konjunkturinstitutet (2014c), *Konjunkturläget*, December 2014

Konjunkturinstitutet (2013), *Konjunkturläget*, December 2013

Konjunkturinstitutet (2011), *Konjunkturläget*, December 2011

Konkurrensverket (2014), *Etablering och konkurrens bland vårdcentraler – om kvalitetsdriven konkurrens och ekonomiska villkor*, Rapport 2014:2, tillgänglig via <www.kkv.se> [2015-04-30]

LO (2015), *Unga vuxna som varken arbetar eller studerar i Sverige. Vilka är de och vad kan samhället göra för att stärka deras möjlighet till arbetslivsetablering?*, tillgänglig via <www.lo.se> [2015-03-19]

Lundborg, Per, Vartiainen, Juhana & Zettergren, Göran (2007), *Den svenska jämviktsarbetslösheten: En översikt av kunskapsläget*, Konjunkturinstitutet, Specialstudie nr. 11

Migrationsverket (2015a), *Verksamhets- och utgiftsprognos. April 2015*, Dnr 1.1.3-2015-3439, tillgänglig via <www.migrationsverket.se> [2015-04-28]

Migrationsverket (2015b), *Årsredovisning 2014*, Dnr. 1.3.2-2015-7891, tillgänglig via <www.migrationsverket.se> [2015-04-30]

Migrationsverket (2015c), *Verksamhets- och utgiftsprognos. Februari 2015*, Dnr 1.1.3-2015-3439, tillgänglig via <www.migrationsverket.se> [2015-04-30]

Migrationsverket (2014), *Pilotstudie av kommunernas kostnader och ersättningar för asylsökande*, Dnr 2.2.1-2014-19583

Myndigheten för vårdanalys (2014), *Låt den rätte komma in – Hur har tillgängligheten påverkats av apoteksomregleringen, vårdvalet samt vårdgarantin och Kömiljarden?*, Rapport 2014:3

Myndigheten för vårdanalys (2013), *Vem har vårdvalet gynnat? En jämförande studie mellan tre landsting före och efter vårdvalets införande i primärvården*, Rapport 2013:1

National Audit Office (2009), *Performance of PFI Construction*, A Review by the Private Finance Practice, tillgänglig via <http://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2009/10/2009_performance_pfi_construction.pdf> [2015-04-30]

Naturvårdsverket (2015), *Nationella utsläpp och upptag av växthusgaser*, hemsida, tillgänglig via <<http://www.naturvardsverket.se/klimat2013>> [2015-03-20]

Niknami, Susan & Schröder, Lena (2014), *Bakom siffrorna – Unga som varken arbetade eller studerade 2000-2010*, Temagruppen Unga i arbetslivet, Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2014:2

Nordström Skans, Oskar (2009), *Varför är den svenska ungdomsarbetslösheten så hög?*, Rapport till Finanspolitiska rådet 2009/6

Nordström Skans, Oskar (2004), *Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter?*, IFAU, Rapport 2004:13

Nybyggarkommissionen (2014), *En bostadspolitisk agenda för Sverige. 63 förslag för ökat byggande*, tillgänglig via <www.nybyggarkommissionen.se> [2015-04-20]

Näringsdepartementet (2015), *Utveckling av innovations- och entreprenörsklimatet*, Kommittédirektiv, Dir 2015:10

OECD (2015a), *Sweden*, kapitel i *Economic Policy Reforms 2015: Going for Growth*

OECD (2015b), *OECD Economic Surveys: Sweden 2015*, OECD publishing, Paris

OECD (2015c), *LFS by sex and age – indicators*, databas, tillgänglig via <<https://stats.oecd.org/>> [2015-04-27]

OECD (2014a), *OECD Factbook 2014: Economic, Environmental and Social Statistics*, OECD Publishing

OECD (2014b), *Sweden*, kapitel i *OECD Economic Outlook*, Årgång 2014, Utgåva 2. Nummer 96, november 2014

OECD (2013a), *Employment Outlook 2013*

OECD (2013b), *International Migration Outlook 2013*

OECD (2012a), *OECD Economic Surveys: Sweden 2012*

OECD (2012b), *Activating Jobseekers: How Australia Does It*, OECD Publishing

Post- och telestyrelsen (2015), *Rapport av uppdrag att utreda den framtida användningen av 700 MHz-bandet (694–790 MHz)*, PTS-ER-2015:15, tillgänglig via <www.pts.se> [2015-04-20]

PWC (2010), *Public-private partnerships: The US perspective, At a glance*, tillgänglig via <<http://www.pwc.com/us/en/capital-projects-infrastructure/publications/public-private-partnerships.jhtml>> [2015-04-30]

Riksdagens utredningstjänst (2015a), *Antal småföretag*, Dnr 2015:513

Riksdagens utredningstjänst (2015b), *Företag utan kollektivavtal*, Dnr 2015:220

Ruist, Joakim (2015), *Refugee immigration and public finances in Sweden*, Working Papers in Economics, Nr. 613, Göteborgs universitet

SACO (2015), *Vad kostar en akademiker? – En jämförelse av utbildningskostnaden för en svenskutbildad och en invandrad akademiker*, författad av Josefin Edström, tillgänglig via <www.saco.se> [2015-04-30]

Sahlén, Malin & Eklöf, Maria (2013), *Få jobb förmedlas av Arbetsförmedlingen*, Svenskt Näringsliv, tillgänglig via <www.svensktnaringsliv.se> [2015-03-19]

SCB (2015a), *Antalet bidragsförsörjda minskar*, Statistiknyhet från SCB, Nr. 2015:306

SCB (2015b), *Unga 15-34 år (AKU) som varken arbetar eller studerar (NEET) efter kön och ålder. År 2007 – 2014*, databas, tillgänglig via <www.scb.se> [2015-03-19]

SCB (2015c), *BNP från användningssidan, försörjningsbalans 1950-2014 (publ: 2015-02-27)*, Nationalräkenskaperna, databas, tillgänglig via <www.scb.se> [2015-03-20]

SCB (2015d), *Säsongrensade serier, månad, Arbetskraftsundersökningarna (AKU)*, databas, tillgänglig via <www.scb.se> [2015-04-27]

SCB (2014a), *Restaurangbranschen serverar jobb åt unga*, SCB, Artikel, Nr. 2014:56, tillgänglig via <http://www.scb.se/sv/_/Hitta-statistik/Artiklar/Restaurangbranschen-serverar-jobb-at-unga/> [2015-04-26]

SCB (2014b), *Registerbaserad arbetsmarknads- och lönesummestatistik 2013*, AM 30, SM 1401, tillgänglig via <www.scb.se/Statistik/AM/AM0207/2013A01/AM0207_2013A01_SM_AM30SM1401.pdf> [2015-04-26]

SCB (2014c), *Nybyggnad av lägenheter i flerbostadshus resp. småhus*, databas, tillgänglig via <www.scb.se> [2015-04-28]

SCB (2014d), *Stor skillnad i förvervsfrekvens 15 år efter invandringen*, Artikel, Nr. 2014:42

SCB (2014e), *Kostnader för utbildningsväsendet 2009-2013*, Statistiska meddelanden, UF 12 SM 1401

SCB (2013), *Registerbaserad arbetsmarknads- och lönesummestatistik 2012*, AM 30, SM 1301, tillgänglig via <www.scb.se/Statistik/AM/AM0302/2012A01/AM0302_2012A01_SM_AM30SM1301.pdf> [2015-04-26]

- Skatteverket (2011), *Om RUT och ROT och VITT och SVART*, Rapport 2011:1
- Skedinger, Per (2011), *Effects of Increasing Minimum Wages on Employment and Hours: Evidence from Sweden's Retail Sector*, IFN Working Paper No. 869
- Skedinger, Per (2008a), *Effekter av anställningsskydd – vad säger forskningen?*, SNS Förlag, Stockholm, tillgänglig via <http://www.ifn.se/publikationer/bocker-pa-svenska_1/2000-2009> [2015-03-21]
- Skedinger, Per (2008b), *Sweden: A Minimum Wage Model in Need of Modification?*, IFN Working Paper, Nr. 774
- Skolverket (2014), *Statistik avseende kostnader, samtliga verksamheter – riksnivå*, SiRiS, databas, tillgänglig via <<http://siris.skolverket.se>> [2015-05-02]
- Socialdepartementet (2014a), *Upphävande av kravet på vårdvalssystem I primärvården*, Proposition 2014/15:15
- Socialdepartementet (2014b), *Återkallelse av proposition 2014/15:15 Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården*, Skrivelse 2014/15:28
- Socialstyrelsen (2014), *Vårdgaranti och kömiljard. Uppföljning 2013*
- SOM-institutet (2014), *Förtroendet för Arbetsförmedlingen*, SOM-rapport 2014:8, tillgänglig via <<http://som.gu.se>> [2015-03-11]
- SOU 2015:35, *Service i glesbygd*
- SOU 2015:30, *Kemikalieskatt - Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier*
- SOU 2015:15, *Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring*
- SOU 2013:68, *Synliggöra värdet av ekosystemtjänster – Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster*
- SOU 2011:11, *Långtidsutredningen 2011. Huvudbetänkande*
- Vårdföretagarna (2014), *Privat vård fakta 2014. Fakta och statistik om den privat drivna vård- och omsorgsbranschen samt riksdagspartiernas ståndpunkter*, tillgänglig via <www.vardforetagarna.se> [2015-03-21]
- Westermarck, Andreas (2008), *Lönebildningen i Sverige 1966-2009*, Rapport till Finanspolitiska rådet, 2008/6
- World Economic Forum (2014), *The Global Competitiveness Report 2014-2015*, Insight Report, tillgänglig via <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/>> [2015-04-23]
- Zetterberg, Lars, Burtraw, Dallas, Engström Stensson, Daniel, Paulie, Charlotte & Roth, Susanna (2014), *En guide till Europas utsläppshandel*, FORES, tillgänglig via <www.fores.se> [2015-04-26]

**NÄRODLAD
POLITIK**

CENTERPARTIET